

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**DOWN SENDROMU, OTİZM VE
DİĞER GELİŞİM BOZUKLUKLARININ
YAYGINLIĞININ TESPİTİ İLE İLGİLİ
BİREYLERİN VE AİLELERİNİN
SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
KAYSERİ TOPLANTI TUTANAKLARI**

—●—
22 Kasım 2019 Cuma
—●—

Kayseri Çalışma Ziyareti Toplantısı

22 Kasım 2019 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.17

BAŞKAN: Kemal ÇELİK (Antalya)

BAŞKAN VEKİLİ: Radiye Sezer KATIRCIOĞLU (Kocaeli)

SÖZCÜ: Bahar AYVAZOĞLU (Trabzon)

KÂTİP: Hülya NERGİS (Kayseri)

(Kayseri Çalışma Ziyareti Toplantısı)

KAYSERİ VALİSİ ŞEHMUS GÜNAYDIN – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın vekillerim, Ankara’dan gelen çok kıymetli heyet ve Kayseri’mizden katılan değerli çalışma arkadaşlarım, değerli basın mensupları; bugün Türkiye Büyük Millet Meclisimizin gelişim bozukluklarının yaygınlığının tespiti amacıyla oluşturulan Komisyonun çalışmaları kapsamında ilimizde bir toplantı yapıyoruz.

Komisyonumuz gün boyunca değişik alanlarda ve konularda ziyarette bulundular, burada da konunun taraflarıyla ilgili, ailelerimizle ilgili düşünceler ortaya konulacak, öneriler ortaya konulacak.

Tekrar ben Sayın Başkanımıza ve değerli heyetine hoş geldin diyorum ve çalışmanın ülkemiz için, Kayseri’miz için hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Sayın Valim, Sayın Bakanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli kaymakamlarımız, çok değerli belediye başkanlarımız, Kayseri’nin çok değerli sivil toplum örgütü temsilcilerimiz, il müdürlerimiz, STK temsilcilerimiz, bizim Ankara’dan gelen çok değerli uzmanlarımız ve değerli aileler; bizler, Türkiye Büyük Millet Meclisi Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespitiyle İlgili Araştırma Komisyonu olarak Kayseri ilini ziyaret etmekten öncelikle son derece mutlu olduğumuzu özellikle ifade ediyorum.

Sayın Valimin, Sayın Bakanımın ve sayın Kayserili milletvekillerimizin gösterdiği misafirperverlik için de ayrıca çok teşekkür ediyoruz. Kayseri zaten özel bir yerdir. Yani Kayseri hayırseverlikte de 1’inci, misafirperverlikte de 1’inci her zaman. Sayın Valimle de ben önceden tanışıyorum, ayrıca meslektaşız. Sayın Bakanımızla her zaman beraberiz, onun teşrif etmesinden de Sayın Bakanıma ayrıca çok teşekkür ediyorum.

Bugün güzel bir ziyaret oldu. Ben, önce çalışmamızla ilgili bilgiler sunmak istiyorum size yani bu Komisyon niye kuruldu diye. Biraz sonra, bizim uzman arkadaşımız yarım saate yakın bir konuyu anlatacak. Belki bunu bilenler oluyor ama bilmeyen arkadaşlarımız çok. Düşünün ki Türkiye Büyük Millet Meclisi bir araştırma komisyonu kurma ihtiyacı hissetmiş, hatta geçen dönem kurulmuş bu Komisyon ama erken seçim olduğu için Komisyonun çalışma fırsatı olmamış, yeniden kuruldu ve bize kismet oldu. Biz de bilim insanlarını dinledik, akademisyenlerimizi dinledik, Bakanlık temsilcilerini dinledik yani uygulayıcıları dinledik, bu konuyla ilgili ne yaptılar onları dinledik, ayrıca sivil toplum örgütlerimizi dinledik -ki çok etkili bir sivil toplum örgütü var var inanın, bu konuda, ben gerçekten şaşırdım- ve mağdur aileleri dinledik. Şunu da bilmenizde fayda var: Komisyondaki üye arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu birer aile, benim de bir oğlum var Bahadır, o da burada. Yani şunu söylemek istiyorum onu anlatırken: Bizim bu çocuğumuz olmasaydı, belki biz de bu işin farkında değildik. İşte, bugünkü toplantımızın amacı da... Farkındalık oluşturmak için buradayız.

Daha önce Kırşehir’i ziyaret ettik, Sayın Metin İlhan Bey’in memleketi, Konya’yı ziyaret ettik, Kocaeli’yi ziyaret ettik, İstanbul’un bir kısmını ziyaret edebildik, şimdi Kayseri’deyiz, pazartesi de Trabzon’dayız. Buralarda da kaymakamlarımızı ve belediye başkanlarımızı davet ettik. Orada

kaymakamlarımıza, Vali Bey “Bir çalışma yapın.” demiş önceden, baktık ki çok yapamamışlar, veri elde edememişler, gerçekten de edilemez. Hatta biz kaymakamlarımıza Kırşehir’de söz verdik, ondan sonra ben söz vermemeyi tercih ettim. Çünkü hepimizin bu işi öğrenmeye, eğitime ihtiyacı vardı. Onun için, bu toplantıların çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bundan sonra, Sayın Valimizin Başkanlığında kaymakamlarımıza, belediye başkanlarımıza ve tüm sivil toplum örgütlerine çok önemli görevler düştüğünü bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Her yerde belediyelerimiz çok güzel çalışmalar yapmışlar, Kayseri’de de bunu görmekten mutlu olduk. İnşallah, biz yerel yönetimleri belki bir yasa değişikliğiyle çünkü öyle bir görevimiz var... Hangi konularda yasal değişiklik yapabiliriz diye çalışıyoruz ve Meclise getireceğiz onu, belki de belediyelerimizi daha aktif bir şekilde devreye sokacağız. Çalışmalarımızın sonucunda, Sayın Millî Eğitim Bakanımızı ziyaret ettik, Sağlık Bakanımızı ziyaret ettik, önümüzdeki hafta Aile Bakanımızı ve Gençlik ve Spor Bakanımızı da ziyaret edeceğiz. Tespitlerimizi bakanlarımızla paylaştık ve şimdiden önemli şeyler yapmaya başladılar, son derecede mutlu olduk bundan.

Ben, sözü daha fazla uzatmak istemiyorum. Çünkü bu hastalık şu hâle gelmiş, uzmanımız biraz sonra açıklayacak: 59 doğumdan 1’i otizmlî çıkabiliyor, olay bu derece hassas, 59’da 1’e düşmüş Türkiye’de. Dünyada bunu daha aşağıda gösteriyorlar ama Türkiye’de öyle gözüküyor, belki de tespit edemediğimizden öyle.

Burada en önemli şey eğitim. Tabii, erken tanı, erken müdahale erken eğitim. Bu çocuğu erkenden eğitime başlatırsanız çözebiliyorsunuz. Onun için, tabii ki ailelere çok önemli görev düşüyor, kurumlara çok önemli görev düşüyor ama Millî Eğitime, eğitim camiasına çok önemli görev düşüyor Sayın Bakanım. Tabii, bir sorunumuz var, eğitimci sorunumuz var. Bu tespiti açık açık Millî Eğitim Bakanımıza da söyledik. O da bize yaptığı çalışmalarla ilgili bilgi verdi. Ama bir an önce çözmemiz gerekiyor.

Bir de koordinasyon sorunu var. İnşallah, o konuda bir önerimiz olacak. Belki Cumhurbaşkanlığından bir koordinasyon merkeziyle yönlendireceğiz ama bir kere uygulanabilir çözüm önerisi getirmemiz lazım. Zaten biz, STK’lar geldiği zaman, onlara şunları söyledik: “Bize sorunları söylemeyin, sorunları biliyoruz, bize çözüm önerileri söyleyin.” dedik. Gerçekten, STK’larımız da -otizm meclisleri falan var- çok güzel çözüm önerileri buldular. Pilot bölgelerde bazı uygulamalarımız olacak. İnşallah, hep beraber bu işe el atmamız lazım. Bugün bizim çocuklarımızda olmayabilir ama Allah göstermesin torunlarımızda olabilir. Onun için, hepimizin başımıza gelmeden önce bu işe eğilmemiz lazım. Burada bu konuda hassas olmayan, “Benim işim değil, benim görevim değil.” diyecek bir kişi bile yok yani olay o kadar ciddi bir olay.

Tabii, inşallah, bundan sonra belediyelerimizin, yerel yönetimlerimizin devreye girmesiyle belki de... Sahipsizlik diye bir sorun var yani “Bize sahip çıkılmıyor, geleceğimiz ne olacak, bu çocuklar bizden sonra ne olacak?” endişeleri vardı, inşallah Türkiye bunları giderecek bir ülke. Artık şu değil: “İşte, biz gelişmiş ülkeler gibi olamayız.” değil, gelişmiş ülkelerde ne varsa daha iyisi Türkiye’de olacak, bir kere o hâldeyiz. Yani sağlıkta belli bir noktaya geldik biz, eğitimde belli bir noktaya, inşallah, yavaş yavaş geleceğiz ama sağlıkta da geldik belli bir noktaya. İnşallah, hep beraber bu işi başaracağız.

Ben, sözü daha fazla uzatmadan, önce uzmanımız Hakan Bey’e, daha sonra da milletvekillerimiz tecrübelerini çok kısa paylaşacaklar, ondan sonra da STK temsilcilerine söz vereceğiz.

Buyurun Hakan Bey.

İl müdürlerimize de söz vereceğiz. Kayseri gerçeğini de öğrenmemiz gerekiyor.

UZMAN DR. HAKAN ÖĞÜTLÜ – Sayın Bakanım, Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Valim, sayın milletvekillerim ve değerli katılımcılar; bugün, size Komisyonumuzun içerisinde yer alan bozukluklardan bahsedeceğim ve biraz çözüm önerilerimizden bahsedeceğim. Çünkü bu hastalıklar oldukça önemli ve aslında nüfusumuzun ne kadar büyük bir kesimini etkiliyor, birazdan bunlardan bahsedeceğim.

Şimdi, Komisyonumuzun faaliyeti içerisinde yer alan bozukluklara baktığımızda, özellikle gelişimsel bozukluklar içerisinde 6 bozukluğu içerisine aldık. Bunların başında, otizm spektrum bozukluğu var, ardından dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, özgül öğrenme güçlüğü, bununla birlikte bilişsel gelişim sorunları, Down sendromu ve serebral palsi yer almakta.

Sıklıklarına baktığımızda, az önce Başkanımızın da dediği gibi, otizm özellikle son zamanlarda oldukça sık artıyor, daha da yoğunlaşıyor, bunun sebeplerinden de birazdan bahsedeceğim ve 59’da 1’e kadar arttı, her 59 bireyden 1’inde görebiliyoruz. Dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu zaten çok sık görülen bir bozukluk, her 10 çocuğumuzdan 1’inde mevcut. Özgül öğrenme bozukluğuna baktığımızda, yine, yüzde 4’ten, 5’lerden bahsediyoruz. Bilişsel gelişim geriliği dediğimiz, zihinsel yetersizliği göz önüne aldığımızda, o da yüzde 1, 2 civarında görülüyor. Yine, serebral palsi, 250 çocukta 1’inde görülüyor. Down sendromunu da 700 çocukta 1’inde görebiliyoruz. Bu bozuklukların hepsini topladığımızda, yüzdesi yüzde 10, 12 civarına kadar geliyor. Böyle baktığımızda ise aslında nüfusumuzun bu 10 milyonuna tekabül ediyor. Yani 10 milyon özel gereksinimli bireyle birlikte yaşıyoruz aslında. Aileleri de göz önüne alırsak 40 milyon kişiye ulaşıyor bu sayı ve aslında ülkemizin yarısını etkileyen ciddi bir gelişimsel bozukluk sorunu diyebiliriz.

Peki, az önce kullandığım terim “özel gereksinimli birey” oldu, biraz bundan bahsetmek istiyorum. Şimdi, gerçekten, tanımlar karışabiliyor. Özel gereksinimli birey nedir, kimdir dediğimizde: Bilişsel, davranışsal, sosyal becerilerinde ya da iletişim becerileri gibi, motor işlevler gibi alanlarda yaşlıtlarına göre yaşlıtlarından farklı gelişen çocuklara, hatta çocuklar değil, tüm bireylere özel gereksinimli bireyler diyoruz. Bu bireylerin illaki yaşlıtlarından kötü olması gerekmiyor, yaşlıtlarından daha hızlı gelişen bireyler de aynı kategori içinde. Mesela, örnek verelim, üstün zekâlı çocuklar da aslında özel gereksinimli bir birey öyle düşündüğümüzde. Çünkü onların eğitimleri ve ihtiyaçları tipik gelişen çocuklardan daha farklı. Kendi tanımımıza baktığımızda, Milli Eğitim Bakanlığının tüzüğünde şöyle tanımlanıyor: “Çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey.” Aslında, “özel gereksinimli birey” dediğimiz o 10 milyon kardeşimiz.

Peki, öğrenmeden biraz bahsedelim, erken çocukluk dönemi, biraz buna girmek istiyorum. Şimdi, öğrenme aslında nasıl oluyor? Beynimizde nöron dediğimiz hücrelerimiz var ve hücreler arasında sinaps dediğimiz bağlantı var. Bu bağlantıların sayısı, sinapsların sayısı ne kadar artarsa öğrenme o kadar hızlanıyor ve çabuk geliyor. 0-2 yaş dönemi aslında öğrenmenin en hızlı olduğu dönem, bu yaşta öğrenme gerçekten çok hızlı oluyor, 6 yaşa kadar sürüyor, 6 yaştan sonra bu öğrenmenin hızı giderek azalıyor, sinapslar zamanla azalıyor. 6 yaşa kadar artan sinapslar –burada görebilirsiniz- önce doğumda bu kadar sinaps sayımız var, 6 yaşta maksimum düzeye düşüyor, 14 yaşta azalıyor ve gittikçe de azalan bir gidişat var. Böyle olduğu için aslında, bizim bu bireyleri yakalamamız ve erken tedaviye başlamamız oldukça önemli ve bunu özellikle 0-2 yaş için de yapmamız lazım. Ama madem yapamıyoruz, en kötü 0-6 yaş içinde onları tanıyıp, doğru bir şekilde yönlendirip özel eğitim ya da gerekli tedavisi neyse ona başlamamız gerekiyor.

Şöyle Nobel Ödüllü bir çalışma var, James Heckman'ın 2002 yılında Nobel Ödülü aldı. “Eğer erken çocukluk dönemine bir yatırım yaparsanız bunun karşılığını ileride 8 kat alacaksınız.” Mesela, işte 1 dolar yatırırsanız bu, 8 dolar ülkenin geleceğine katkıda bulunacak. Bunun için, erken çocukluk dönemine yapılan yatırımlar aslında bir zarar değil, ülkemizin geleceği için büyük bir kârdır, bu açıdan baktığımızda.

Şimdi, bu kapsama giren bozukluklardan bahsedeceğim tek tek hem bilgi sahibi olalım, ne oluyor, ne bitiyor bu alanda, bu konuda özellikle biraz konuşmak istiyorum.

Önce otizm spektrum bozukluklarıyla başlayalım. Otizm nedir? Otizm, sosyal iletişim, etkileşim ve tekrarlayan hareketler ve kısıtlı ilgi alanlarından oluşan nörogelişimsel bir bozukluk aslında ve özellikle yaşamın ilk dönemlerinde başlıyor. İlla, hemen doğumla birlikte başlayacak diye bir şey yok. 2 yaşa kadar normal gelişip 2 yaştan sonra gerileyen çocuklarımız da var ve bunların sayısı hiç az değil, yüzde 25'e yakını böyle, 2 yaşından sonra yavaş yavaş “regrese” olan bir grup var. Sıklığına baktığımızda, sıklıktan önce daha doğrusu cinsiyetlere baktığımızda, erkeklerde 4 kat daha sık görülüyor. Sıklık çalışmalarına baktık, dedik ki 59'da 1, 2019 verileri, CDC dünya verilerini verdiğinde gerçekten, 59'da 1 olarak saptandı. Peki, Türkiye'de nasıl? Türkiye'de 2 araştırma yapıldı. Son yapılan araştırmada 82'de 1 olduğu gözlemlendi ve bu tabii ki giderek diğer dünya ülkelerinin seviyelerine de yaklaşacaktır ve bu oldukça büyük bir oran. Her 60 ya da 80 kişide bir otizm olduğunu düşünelim.

Peki, niye artıyor? Birincisi: Gerçekten, farkındalık çalışmaları çok etkili, artık daha rahat insanlar çocuk psikiyatristine başvurabiliyor, rahat bir şekilde daha rahat tanısı konabiliyor, hani tanı almayan vakaları da yakalayabiliyoruz. İkincisi: Bu alanla ilgilenen uzmanların sayısı, çocuk psikiyatristi gibi mesleklerin sayıları arttı, diğer sağlık çalışanları daha rahat tanıyor, daha kolay tanı koyuyor. Üçüncüsü: DSM dediğimiz bizim tanımlandırma sistemimizle artık tanısı daha rahat konabiliyor, daha basitleştirildi ve daha rahatça tanısı konulabiliyor. Dördüncüsü ise özellikle ileri baba yaşı. Avrupa'da bunun üzerinde çok ciddi çalışmalar var. Mesela, 65 yaşında baba olmuş, ilk kez çocuğu olan bireyler var Avrupa'da. Türkiye de biraz daha yaşlandıkça oraya doğru kayıyor. Böyle baktığımızda, 65 yaşında baba olan bir kişinin oğlunun otizm riski normal yaşta evlenip de çocuğu olan birine göre 80 kat artmış oluyor. Böyle olunca da otomatikman otizme daha kolay bir şekilde yakalanıyorlar.

Peki, sebeplerine bakalım. Tabii ki, sebebi net bir şekilde bilmiyoruz ama açıklayabildiğimiz bazı şeyler var. En önemlisi, hem çevresel hem de genetik faktörlerin bunun üzerinde çok etkili olması. Baktığımızda, aslında otizmlili bireylerin beyin yapısının tamamen farklı olduğu gösterilmiş. Beyinleri ilk 2 yaşta büyürken daha sonrasında belli loplari küçülüyor ve beyinler arasındaki bağlantılar arasında tipik gelişen bireylere göre farklılıklar var. Yine, hücre yapıları farklı, beyindeki hücrelerin yapıları. Yine, beyindeki kimyasal maddeler farklı ve hücreler arasındaki iletişim kanalları tamamen farklı. Bunlara bağlı olarak bunun gelişmiş olabileceğini şu an düşünüyoruz ama net bir şekilde de kanıtladığımız bir sebep şu an için yok.

Peki, otizmden biraz bahsedelim, biz tanıyı nasıl koyuyoruz? Öncelikle, DSM tanı kriterleri bunlar, bizim psikiyatride kullandığımız. Burada önemli olan “A” tanı kriterinde sosyal iletişim ve etkileşimde olan gerilik. Burada da 3 maddemiz var. 1'inci: Sözel olan ve olmayan iletişimde kısıtlılık. Yani çocuk konuşmıyor, konuşması geri kalıyor, ismini söylüyorsunuz yüzünüze bakmıyor, işte göz teması kuramıyor gibi şeyler. 2'ncisi: Sosyal karşılıklılığı yok. Mesela, çocuğa top atıyorsunuz umursamıyor, kafasını çeviriyor, kendi hâlinde, bir selam veriyorsunuz, selamınızı almıyor gibi şeyler var. 3'üncüsü kısım da: Yaşına uygun arkadaşlık ilişkileri geliştiremiyor, yaşlıları oynarken o kendi hâlinde, köşede oynuyor ya da daha küçük çocukları tercih ediyor oynayabilirse, tek tük iletişime geçebilirse böyle şeyler var. Bunların 3'ünün de olması gerekiyor, otizm diyebilmek için.

“B” tanı kriterlerinde ise en az 2 madde geçerli. Burada ilk olarak dışarıdan gördüğümüz hareketler var yani tekrarlayan hareketler, davranışlar ve sesler. Mesela, kişi işte kanat çırpabiliyor, çok sık görüyoruz, hatta bugün de ziyaret ettiğimiz bir özel eğitim kurumunda gördük, işte omuz silkebiliyor ya da işte “Aa, aa!” diye tekrar tekrar böyle ses çıkarıp belli bir sesi tekrar edebiliyor. İkincisi: Rutinlere karşı aşırı bağlılığı var yani ritüelleri var. Bu nasıl? Her gün aynı yoldan gitmek istiyor, her gün aynı şeyi yemek istiyor, aynı televizyonu izlemek istiyor, aynı kanalı izlemek istiyor gibi bir rutini var. Üçüncüsü: Kısıtlı ve sabit ilgi alanları var. Mesela, benim bir hastam vardı Erzurum’da, herkesten tespih istiyor -bir de Oltu taşı tespih orada biliyorsunuz, çok da pahalı bir tespih- şimdi insanlar da çocuk isteyince veriyorlar, o ne yapıyor? Tespihi koparıyor, içindeki ipleri saklıyor, biriktiriyordu, özel ilgi alanı tespihin içindeki iplerdi ama bu sefer de karşıdaki insanlar çıldırıyor, hatta birkaç tanesi saldırmaya çalıştı çocuğumuza, böyle şeyler olabiliyor çünkü özel ilgi alanını bilmiyoruz ya da işte kâğıtları yırtabiliyorlar. Ama kimi zaman bunu pozitifte çeviren de var. Mesela, matematiğe karşı ilgisi var, savant sendromunda da böyle, 4 basamaklı sayıları çarpıp size bir anda söyleyebiliyor. Bunun gibi bir özel ilgi alanları olabiliyor. Son olarak da duyarlanlara karşı aşırı tepkisi veya hiç tepkisi olmayabiliyor. Bu ne demek? Mesela, ışığa büyülenmiş gibi bakabiliyorlar, seslere aşırı hassas oldukları için kulaklarını kapatabiliyorlar ya da elini ateşe uzattığında ya çok hızlı tepki veriyor ya da hiç tepki vermiyor, eli ateşte yanabiliyor gibi şeylerimiz mevcut burada hipersensitive ya da hiposensitive diyoruz. Burada da “B” tanı kriterlerinden 2 tanesinin olması bize otizm tanısı koyduruyor.

Şöyle tarama olarak baktığımızda, özellikle biz 5 soru üzerinden konuşuyoruz, aile hekimlerine verdiğimiz eğitimlerde de aynı şeyleri soruyoruz. 1’incisi: İsmine bakıyor mu? İsmi söyleyecek ve ismine bakıp bakmadığına bakacak, bu çok önemli. 2’incisi: Göz teması kuruyor mu? Siz böyle gözüne bakmaya çalıştığınızda gözünüze bakıyor mu? 3’üncüsü: Sizin fark ettiğiniz tekrarlayan bir davranışı var mı? 4’üncüsü: Ortak dikkati var mı? Yani siz onunla oynamaya çalıştığınızda beraber bir şey yapabiliyor mu? Sizle ortak bir oyun oynayabiliyor mu? 5’incisi ise konuşmada gerilik var mı? Bunların en az bir tanesi bile pozitifse ya da herhangi bir şey varsa aile hekimlerinin direkt çocuk psikiyatristine yönlendirmelerini istiyoruz. Şu an böyle bir uygulamamız mevcut ve 1 milyon kişiye ulaşıldı, bunun eğitimleri verildi.

Peki, tedavisi ne? Tedaviye baktığımızda, tedavide gerçekten, tek ve etkili şey var, o da güzel, kaliteli ve yoğunlaştırılmış özel eğitim; ABA yöntemi, “Early Start Denver” olabilir ya da birkaç tane oyun terapisi yöntemleri var, yine ağırlıklı olarak onlar olabilir. Bunlar dışında, önerilen yöntemlerin etkisiz olduğunu söyleyebiliriz. Bunların içinde neler var? Hiperbarik oksijen tedavisi var, diyet tedavileri var, şelasyon tedavisi var. Bunlar bir miktar sinirliliklerini azaltsa da tedavide aslında bir rolleri yok net bir şekilde. Onun dışında, ek sorunları gerçekten oluyor, çok sinirlenebiliyorlar, öfkeleniyorlar, aşırı hareketlilikleri olabiliyor, onlar için de gerekli medikal tedaviyi biz sağlıyoruz. Tabii ki, özel eğitim dediğimizde, bireyselleştirilmiş bir özel eğitim, kişinin ihtiyaçlarına yönelik olacak, ne eksikse o doğru bir şekilde verilecek ve en uygun şekilde tedavi edilecek.

Geçelim, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğuna. En sık gördüğümüz, çocukluk çağının en sık görülen psikiyatrik bozukluğu. Burada ne var? Kişide dikkat eksikliği olabilir, aşırı hareketlilik olabilir, dürtüsellik olabilir. Bununla birlikte, hafızasında, duygulanımında, motivasyonunda belirgin sorunlar yer alıyor ve ciddi bir akademik başarısızlık meydana getiriyor. Bunun çok güzel bir yanı var, ilaç tedavisine çok güzel cevap veriyor, tedavide çok rahat bir şekilde yol alabiliyoruz. Tedavi edilmezse ciddi sorunlara yol açabiliyor, bazen adli vakaya dönüşüyor, bazen başarısız olabiliyor, potansiyelini kullanamayabiliyor çocuk. Dünyadaki sıklığı yüzde 5 ama ülkemizde yüzde 10’a yakın, ülkemizde oldukça sık olan bir bozukluk. Yine, erkeklerde 3 kat daha sık. Aslında, hayatı birçok açıdan etkiliyor, sadece tek bir açı düşünmeyelim burada. Hani dışarıdan görüyoruz, hiperaktiviteyi, dürtüsellik görüyoruz. Kişi kendini tutamıyor, bir anda cevap veriyor, aralara giriyor ya da bilişsel

sorunlar, algılamasında sorun olabiliyor, kolay unutabiliyor, öfke kontrolü olamadığı için aniden patlamalar gerçekleşiyor ya da sosyal sorunlar, diğer kişilere uyum sağlayamadığı için dışlanabiliyor. Bu sorunlardan ötürü kişinin yaşantısını büyük ölçüde etkiliyor. 3 tipi var, bunu da bilelim istedim özellikle. Dikkat eksikliği, hiperaktivite ve ikisinin birlikte olduğu tip. Yani sadece dikkat eksikliği, hiperaktivite dediğimizde, illa ikisinin birlikte olması gerekmiyor, sade dikkat eksikliği olup sınıfta oturup hiçbir aktiviteye katılmayan bir çocuk da olabilir bu ya da dersi çok iyidir, her şeyi kapiyordur, öğreniyordur ama aşırı hareketlidir sınıfta ya da bu ikisi beraberdir hem aşırı hareketlidir hem de dikkat sorunu mevcuttur.

Peki, bu sorunlar neler? Dikkat sorunu dediğimiz şey, mesela, dikkatini ayrıntılara veremiyor, en ufak şeyde dikkati dağılıyor, dikkat gerektiren görevlere odaklanamıyor. Mesela, diyelim, okul çağındaki bir çocuk derse yirmi dakika kendini rahatça verebilir, bu çocuklar en fazla beş dakika verebiliyor, ondan sonra sıkılıyorlar; söylenenleri duymuyor ve okulda verilen işleri yapmakta güçlük çekiyor, bir türlü onlara uyamıyor. Mesela, bir matematik ödevi veriyorsunuz uzun süreli dikkat gerektiren, bunu gerçekleştiremiyor, sıkılıyor ya da görevlerini unutabiliyor, karıştırabiliyor, birinin onun için o görevleri düzenlemesi ve ona bildirmesi lazım, günlük etkinliklerinde unutkanlık olabiliyor.

Hiperaktiviteye baktığımızda, aslında sanki motoru takılmış gibi aşırı hareketlilik var, eli kolu durmuyor, sürekli hareket hâlinde. Diyelim onu sınıfta oturttunuz, içinde bir huzursuzluk oluyor, “Ya, bir kalksam, bir şey yapsam.” modunda, deneyip kendi kalkıyor ve bir şeyler yapmaya çalışıyor, kendine bir yöntem buluyor, ders çalışmadan ayakta dolanmak istiyor, çok konuşabiliyor ve karşıdaki insanların gerçekten sabrını zorlayabiliyor bu açıdan.

Dürtüsellik ise fevriyet dediğimiz şey aslında bu, kişi sorulan soruyu tam anlamadan hemen cevap veriyor ya da kendisine sorulmamış oluyor o soru, kendisi hemen cevap veriyor; başkasının sırasına geçiyor, sırada beklemekte güçlük çekiyor ya da başkalarının işine karışıyor, müdahale ediyor, kendisi halletmeye çalışıyor, bu da başına ciddi sorunlar oluşturuyor ve dışlanıyor bu sebeple; bu gibi durumlar yer alıyor.

Peki, tedavide ne yapıyoruz? Tedavide okul öncesi dönemde genelde aile ve okul müdahaleleriyle biz bunu çözebiliyoruz. Ailenin yaptığı küçük değişikliklerle, okulun yapacağı küçük değişikliklerle bu rahatça çözülebiliyor. Okul döneminde ise hafifse yine aynı şekilde yapıyoruz -okul ve aile gerçekten çok önemli- oraya müdahale ediyoruz ve davranış değişikliği öneriyoruz. Ama ağır, orta hâlde dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluklarında da ilaç tedavimiz var ve yüzde 80-90’a yakın başarı elde ediyoruz, bu alanda da oldukça güzel bir tedavi seçeneği.

3’üncü bozukluğumuza geçelim, bu da özgül öğrenme bozukluğumuz. Burada ise şöyle bir sorun var: Kişi okumada, yazmada, matematikte, aritmetikte, zihin yürütmede, problem çözmede belirgin bir sorun yaşıyor. Ama bu zekâ düzeyinin getirdiğinden çok daha kötü. Mesela, normal zekâ çocuk, hiçbir geriliğimiz yok ama çocuk bir türlü Türkçeyi çözemiyor, okuma yazmayı öğrenemiyor, yazısı kötü, b’yi, d’yi karıştırıyor, gibi gibi bulgular. Bu da bizim özgül öğrenme bozukluğu dediğimiz tanımımız. Bu çocuklar tabii ki burada standart eğitime rağmen bunu almamaları... Hani kötü bir eğitim değil, iyi bir eğitim alıyor ve zekâ düzeyinin getirdiğinden daha kötü bir gerilik getiriyor bu bozukluk. Yaygınlığımız yüzde 4, 5 civarında. Yine, diğer bozukluklarda olduğu gibi, erkeklerde daha sık. Genetik ve çevresel etmenler yine burada etkili. 3 tipi var burada. Okuma güçlüğüyle gidene disleksi diyoruz, hepimiz duymuşuzdur disleksi ifadesini, bu okuma güçlüğü tipi. 2’nci tipi disgrafi dediğimiz, yazma güçlüğü olanı. 3’üncü tipi ise diskalkuli dediğimiz matematikte yaşanan sorunlar, özellikle sayısal ifadelerde yaşanan sorunlar. Belirtileri neler? Mesela, görüyorsunuz, işte harfleri karıştırıyor, eçiş bücüş yazıyor, bir tuhaf yazısı, b’yi d’yi çok karıştırırlar. İşte, okumada, yazmada, matematikte ciddi güçlükleri var. Normal bir başarıyı elde etmek için diğerlerinden çok daha fazla çalışması gerekiyor. Sizin bir saatte yapacağınız işi, o dört beş saat çalışıyor, çabalıyor, karışıklıklarını düzeltiyor, yine de karıştırıyor ama

sonunda başarabiliyor. Bu yüzden de akademik etkinliklerden kaçınıyor çünkü hiçbir şeye dört beş saat ayırmak istemiyor kişi. Bununla birlikte, sağını solunu karıştırıyor, yer yön duygusu tam olarak oturmuyor, nerede olduğunu bilmiyor, kuzeyi güneyi karıştırabiliyor, saati algılayamayabiliyor, özellikle yelkovan ve akrebin olduğu saatlerde sorun yaşayabiliyor. Yine, ayakkabı ve kravat bağlamada sorun yaşıyor, koordinasyonla ilgili sıkıntılarımız var. Saat çizemiyor. Günleri karıştırıyor, ayları karıştırıyor. Mesela, özellikle çok sık kullanırız, günleri saydırıyoruz, pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma ama tersini saymıyor, işte pazar, cumartesi, cuma gibi söylediğinizde bunu organize olup da o işin içinden çıkamıyor.

Tedavisine baktığımızda bunun da tek tedavisi var; özel eğitim. Tabii ki, bu otizmde verilen özel eğitim değil, bunların programları farklı, özgül öğrenme bozukluğu için verilen bir özel eğitim programı ve onun dışında bir ilaç tedavisi de yok gerçekten. Eşlik edebilecek diğer durumlar için verilebilecek şeyler var, yine, ergoterapi ve konuşma terapisi etkili olabilir ama buradaki yine en önemli şey, özel eğitim.

4'üncü alana geldiğimizde, bilişsel gelişim sorunları dediğimiz alan. Burada da aslında zihinsel yetersizlik kavramı ortaya çıkıyor. Yani bir sürü farklı kavram var kullanmak istemediğimiz ama şu an zihinsel yetersizlik bunların hepsini içeriyor.

Zihinsel yetersizlik nedir? Zekâ düzeyi dediğimiz şeyin aslında geri olması, bunun testle saptanması, IQ skoru dediğimiz şey, onun düşük saptanması, bununla birlikte toplumsal uyumunda yaşanan belirgin güçlük. Bu güçlükler nelerdir? Mesela, kişi, iletişim kurmada sorun yaşar, konuşması gelişemeyebilir ya da işte kendi öz bakımını yapamayabilir, mesela, tuvaletten çıkınca ellerini yıkamayabilir ya da işte tuvalette tuvalet temizliğini yapamayabilir, duşunu alamayabilir, banyosunun yaptırılması gerekebilir; aile içi uyumunda sorunlar yaşayabilir, yine sosyal ilişki kuramayabilir -otizmde benzer bulgular da vardı, burada da olabilir- işte, okuldaki dersleri anlayamayabilir, geri kalabilir bu açıdan, okuma yazma öğrenemeyebilir, kendi boş zamanlarında uygun aktivite bulamaz, sağlığını kontrol edemez en önemlisi "Ben, hasta oldum, şuram ağrıyor, buram acıyor." gidip de ailesini bildiremeyebilir ve kendini savunamayabilir, kolay kandırılabilirler bazen ve bu yüzden de başlarına bazı tehlikeler gelebilir, adli vaka olabilecek kadar tehlikeli şeyler olabilir. Sıklığına baktığımızda, dünyada yüzde 2, 3 ama ülkemizde yüzde 5,5 olarak saptandı 2002'de. Son zamanlarda yeni bir çalışma olmadı, oldukça yüksek bir oran. Burada da birçok faktör etkili zihinsel yetersizlik gelişiminde. Yüzde 35, 40'ının sebebini saptayabiliyoruz açıkçası, yüzde 50'sinin sebebi biliyoruz, geri kalan yüzde 50'nin sebebini hiçbir şekilde bilmiyoruz. Bunlar neler? Genetik hastalıklar var bunların içinde, Down sendromu gerçekten en sık sebep olan faktörlerden biri zihinsel yetersizlikte. Bununla birlikte Frajil X var yine aynı şekilde. Diğer bozukluklar var. Gebelikte alınan enfeksiyonlar, komplikasyonlar, işte zehirlenmeler gibi çevresel faktörler olabiliyor ya da işte doğum esnasında bebeğin oksijensiz kalması olabilir, doğum sonrasında menenjit geçirmesi gibi sorunlar yaşanabilir. Bunlar zihinsel yetersizliğe sebep olabiliyor.

Sınıflandırmaya baktığımızda, 4 tipi var, çok detaylarına girmeyeceğim ama biz 4'e ayırıyoruz. Buranın püf noktası ne, buranın güzel yanı? Eğitilebilir dediğimiz grup, aslında hafif zihinsel yetersizlik grubu ve bunlar bütün zekâ geriliklerinin ya da zihinsel yetersizliklerinin yüzde 90'ını oluşturuyor ve zihinsel yetersizlik ne kadar ağırlaştıysa olma ihtimali de o kadar azalıyor. Yani bütün grubun yüzde 1'i sadece çok ağır, yüzde 3'ü ağır, yüzde 7'i orta düzeyde ama yüzde 90'ı hafif düzeyde. Bu ne demek? Eğer bu çocuklara erken zamanda özel eğitim başlarsak bu çocuklar da aynı şekilde düzelebilir. En azından zekâ geriliği düzelmese de toplumsal uyumu artabilir. Tabii ki, direkt bir tedavisi yok, net bir tedavisi yok ama özel eğitimle bu çocukların hayata katılımı, akademik becerileri artırabilir ve bu, tabii ki yine bireyselleştirilmiş bir eğitim olmalı, kişinin kendi ihtiyaçlarına yönelik olmalıdır.

Gelelim 5'inci bozukluğumuz Down sendromuna. Down sendromu 1866 yılında tanımlanmış, ismi de Down olan bir bilim adamı tarafından tanımlanmış. Nedeni yine bilinmiyor tam olarak ama kromozomlarda bir farklılık olduğu saptanmış. Bu nedir? Normalde hepimizde 46 kromozom var ama bu çocuklarımızda ya da bireylerimizde, 21'inci kromozom çiftini görüyorsunuz, 21'inci kromozom burada 2 tane olması gerekirken 3 tane kromozom var ve bundan ötürü birçok sendroma ilişkin bulgular ortaya çıkabiliyor. 700-800 doğumda bir görüyoruz ama burada önemli olan risk faktörü ise ileri anne yaşı. Anne yaşı ne kadar artarsa risk o kadar artıyor. İleri anne yaşında 50 doğumda bir görebiliyoruz Down sendromunu. Artık tanısı gebelik zamanında, anne karnından da konulabiliyor, doğduktan sonra zaten klinik kendini gösterdiği için, genetik bir analizle doğumdan sonra tanısını koyabiliyoruz. Burada neler var? Görüyorsunuz, işte başı küçük, biraz hipotonik olarak başları düşebiliyor, bir kas gevşekliği oluyor; boyunları kısa diğer çocuklardan nispeten; kısa ve geniş elleri var; tipik bir yüz görünümü var, görüyorsunuz; işte burun kökü şöyle basık oluyor, şurası şöyle geniş oluyor, alt kısmı; dili dışarıda; sürekli ağzı açık olabiliyor; gözleri çekik oluyor, gözler arasındaki boşluk geniş oluyor ve dışarıdan baktığınızda anlaşılacak farklı bir görüntü oluyor ve kulaklar da farklı oluyor, biraz daha aşağıda olabiliyor. Ama burada önemli olan ne aslında? Çok sık kalp sorunları olabiliyor bu çocukların, kalple ilgili kardiyolojik sıkıntıları olabiliyor, beslenme yetersizlikleri olabiliyor ya da zihinsel yetersizlikler olabiliyor. Burada Down'un tedavisinde de nerede sorun varsa oraya yönelik bir tedavi, bir özel eğitim veriyoruz. Yine, kas güçsüzlüğü varsa fizyoterapi ya da zihinsel yetersizlik varsa özel eğitime yönlendirebiliyoruz.

Gelelim 6'ncı bozukluğumuz, son bozukluğumuz serebral palsiye. Serebral palsi ise gelişen bebeğin anne karnında da olabilir bu ya da doğumdan sonra da olabilir. Beyindeki lezyonlarda zedelenmeden kaynaklı olarak ilerleyici olmayan bir şekilde kaslarında meydana gelen güçsüzlük ya da kalıcı motor işlev kaybı diyebiliriz. Yani belirgin bir hareketi yapamıyor ve bu kalıcı bir şekilde durabiliyor, tabii, yaşla birlikte değişebiliyor ama burada önemli olan şey kalıcılığı. Bir hareket bozukluğuna sebep olabiliyor bu. Bin doğumda 2 görüyoruz biz. Her bin doğumun 2'sinde serebral palsi görülebiliyor. Ama Türkiye'de bu binde 4'e kadar artıyor. Bunun sebeplerinden birazdan bahsedeceğim.

Şimdi, dediğim gibi, serebral palsi aslında motor gerilik, burada gördüğümüz kızımız gibi. Ama tabii ki genelde tek başına olmuyor ne yazık ki işte epilepsi eşlik edebiliyor, iştme, görme sorunları, bilişsel konuşma sorunları ya da diğer sorunlar çok sık eşlik edebiliyor. Risk faktörlerine baktığımızda, yine sebepleri için de doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası gerçekten çok önemli, o yüzden bebek takibi çok önemli burada. Doğum öncesinde annenin geçirdiği enfeksiyonlar, anne karnında geçirilen bebeğin geçirdiği enfeksiyonlar, akraba evliliği, travmalar, genetik sebepler çok etkili. Doğum esnasında ise erken doğum, uzamış doğum, çocuğun doğum ağırlığının düşük ya da yüksek olması ya da zor doğum gibi doğum travmaları da yine buna sebep olabiliyor ve bebek oksijensiz kalabiliyor. Doğum sonrasında ise özellikle menenjit, havale gibi, beyin tümörü ya da travmalar gibi etmenler, buna sebep olabiliyor. Çünkü beyni etkileyen durumlar bunlar özellikle.

Gelişmiş ülkelere baktığımızda, erken doğum buna en sık sebep olurken gelişmekte olan, bizim gibi ülkelerde ise özellikle uygun olmayan doğum koşulları ve doğum sonrası sorunlar buna sebep oluyor. Bunu tabii, büyük ölçüde aştık, bu sorunları ama hâlen bazı yerlerde bu devam ediyor. Bu yüzden serebral palsi oranları Avrupa Birliğindeki oranlardan nispeten bir miktar yüksek bizim ülkemizde ama bunlar da zamanla düzelecek.

Peki, tedavisinde ne var? Tedavide gerçekten fizyoterapi ve rehabilitasyon oldukça önemli. Çocukların eski hareketlerini kazanabilmesi adına yani rahat bir şekilde hareket edebilmeleri adına ve bireyselleştirilmiş hedefler önemli. Buradaki amaç, çocuğumuza en uygun şekilde, en olası şekilde hareketlilik kazandırıp kendi işlevlerini kendi başına bir şekilde becerebilecek hâle getirmeye çalışmak. Yine, bir sürü ilaç tedavimiz mevcut.

Evet, bozukluklarımız böyleydi? Peki, biz ne yapabiliriz? Bu erken çocukluk döneminde bunu nasıl yakalayabiliriz? Bir şekilde bu çocuklarımızı tedaviye nasıl ulaştırabiliriz ya da nasıl koruyabiliriz? En başta, gebelik takibi gerçekten, çok önemli. Gebeliğin doğru bir şekilde geçirilmesi, sağlıklı bir şekilde geçirilmesi ve erken zamanda müdahale edilmesi burada çok önemli. O yüzden, önlemek, erken tanı ve tedavi oldukça önemli.

Komisyonumuzda uzun zamandır en çok bahsettiğimiz şeylerden biri aile merkezli yaklaşım. Şimdi, aslında bu çocuklarımızın hepsinin ihtiyaçları birbirinden farklı, hepsi biricik aslında baktığımızda. Her aile biricik, her ailenin kendine has sorunları var. Her ne kadar bunlar benzese de, bir miktar biz bunları kümelemeye çalışsak da raporumuzu yazarken aslında herkesin yaşadığı kendine has bir sorun. O yüzden, yaklaşımımız açısından özellikle aile odaklı yaklaşım burada çok önemli. Bilmemiz lazım, çocuğun ve ailenin güçlü yanı neler, zayıf yanları neler, riskleri neler, zorlukları neler, bu aile ne istiyor, olanakları ne, ne istiyor bizden, tam olarak yapmak istediği ne, görüşü ne; bunları da bilmemiz gerekiyor ki bunları tam olarak karşılayabilmemiz lazım. Bu da nasıl sağlanabilir? Ancak ailenin tüm ihtiyaçlarının bir danışman eşliğinde, tek elden katkı sağlayabilecek tüm profesyonellerin katılımıyla çözümüne çalışılması -aslında burada esas şey- tüm profesyonellerin bu hastaya hizmet vermesi ve tüm profesyonellerin aynı zamanda birbirleriyle irtibat hâlinde olması.

Şimdi, baktığımızda, aslında eski sistemimiz buydu. Aileyi görüyorsunuz, aile hastaneye gidiyor -diyelim, burası hastane olsun- tanısını öğreniyor, buradan rapor çıkarılıyor, bir sürü uğraşılıyor, uğraşılıyor dolanıyor, buradaki insanlara dolanıyor, türlü türlü branşlara gidiyor, oradan diyorlar ki “Rapor çıkar.” Rapor çıkınca “Hadi, Millî Eğitime git, rehberlik araştırma merkezi sana eğitsel tanı koysun.” diyor. Burası tanı koyuyor, uğraşılıyor, dolanıyor, burada bir sürü uğraşılıyor. Ondan sonra, çıkıyor orada, diyorlar ki: “Hadi, maaş da alabilirsin, hakkın da varmış.” Oradan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına gidiyor -bunu duyarsa gidiyor tabii, duymazsa ona da gidemiyor- orada işlemleri yapıyor. O arada o çocuğun dış ağrısı oluyor, o hizmetlere ulaşamıyor, bunlar açıkta kalıyor, böyle bir kopuk bir sistem var. Aslında, çok güzel hizmetler var her tarafta, her taraftan iyi bir hizmet var ama bu hizmetlere ulaşımında aileler güçlük yaşayabiliyor. Biz burada ne öneriyoruz? Burada aile merkezli, çok disiplinli, çocuk ve aile ruh sağlığı birimlerinin oluşturulmasını öneriyoruz. Şöyle olacak: Tüm hizmetler tek bir birime toplanacak ve aile buraya gidecek, tek bir birime gidecek, tek bir birimde Millî Eğitim Bakanlığından alacağı hizmeti de, Aile ve Sosyal Politikarlardan alacağı hizmeti de, dış hizmetini de ya da çocuk nörolojisine gitmesi gerekiyorsa o hizmeti ya da diğer tüm branşlarla ilgili gerekli hizmeti burada alabileceği tek bir merkez olduğunda ve hastanın da bir bireysel danışmanı olduğunda bu sorunların büyük ölçüde bir kısmının düzeleceğini düşünüyoruz. Mesela, bu bireysel danışman sık sık arayacak hastayı, bilgilendirecek, ailesini bilgilendirecek, ne sorun varsa buna yaklaşacak, gerekirse kardeş sorun yaşıyorsa kardeşiyle görüşecek. Aile sorun yaşıyorsa aileyle görüşecek ve doğru yere yönlendirecek. Çünkü sadece bu çocuklar değil, aynı zamanda kardeşleri ve aileleri de etkileniyor ve çok ciddi psikiyatrik sıkıntılar görebiliyoruz. Bu yüzden, bir sürü boşanma görebiliyoruz. Aileler çocukları kuruma emanet ediyor ve bu yüzden bu çocuklarımız bakım alamayabiliyorlar yani kurumda alıyor ama kendi ailesinden istediği bakımı alamıyor ne yazık ki.

Teşekkür ederim her şey için.

Çok sağ olun. (Alkışlar)

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Hakan Bey, çok teşekkür ediyorum, çok güzel oldu.

Gördüğümüz gibi olay vahim. Ama Türkiye bence artık yavaş yavaş bunun farkında. Ben tabii, mülki idareden geldiğim için... Herhâlde valilerimizin, kaymakamlarımızın ve belediye başkanlarımızın bu olayı sahiplenmesiyle farkındalık da artacak, eğitimde de belli bir kaliteye ulaşacağız. Yani yerelden sesler çıktığı zaman merkez de gereğini yapacak. Örneğin, belediyelerimiz altyapı ve tesis

işini çözerse çoğu şeyi de halledeceğiz inşallah. Yani biz belli bilgi birikimine sahibiz ama en son işte gördük, dağımıktık, aynı yerde toplanamıyoruz, inşallah toplanırız. Tabii, vakti iyi kullanmak adına ben milletvekili arkadaşlarımıza sırayla söz vereyim. Kısaca onları da dinledikten sonra il müdürlerimizi çok kısa dinleyeceğiz, ondan sonra da aileleri, bilim insanı arkadaşlarımız var, onları da dinleyeceğiz.

Çetin Bey, buyurun.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli kaymakamlarım, değerli belediye başkanlarım, sivil toplum kuruluşlarının değerli temsilcileri, değerli hemşehrilerimin; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Komisyonumuzu Kayseri’imizde ağırlamaktan da büyük bir mutluluk duyuyorum.

Uzmanımız anlattı, bir olayı, bir problemi çözmek için öncelikle o problemin ne olduğunu bilmemiz gerekiyor. Öncelikle otizmin ne olduğunu bileceğiz, sonra buna ne neden oluyor, otizmin nedenini bilebilsek problemi de çözmüş olacağız. Otizm, yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan, davranış problemleriyle karakterize, nörogelişimsel bir bozukluk. Bugün için nedeni belli değil. İşte, genetik faktörler, çevresel faktörler, ağır toksinler vesaire vesaire suçlanıyor, bağırsak hastalığı olduğu söyleniyor ama nedir nedeni tam olarak bilinmiyor.

Bir de şöyle bir problem var otizmle ilgili, sayın uzmanımız da bahsetti: Giderek sıklığı artıyor. Yani 1985 yılında 2.500 çocuktan 1’i otizmlili doğarken bugün 59 çocuktan 1’i otizmlili doğuyor. Bilim adamları şunu söylüyor, diyorlar ki: “Eğer ki bu hızla devam edecek olursa geç değil, on yıl sonra 2 çocuğumuzdan 1’i otizmlili doğacak.” Onun için, bunun üzerinde çok ciddi çalışmalar yapılıyor. Bugün için elimizdeki altın standart; eğitim, erken tanı, erken tanıyla başlayan yoğunlaştırılmış, sürekliliği olan bir eğitim. Peki, biz erken tanı konusunda yeterli miyiz? Ben, bu konuda çok da yeterli olduğumuzu düşünmüyorum. Çünkü ben de kadın doğum uzmanıyım, biz hekimlerin hastaya ayırdığı vakit azaldı artık. Biz hekimler artık hastanın gözüne bakmıyoruz. Yani tanı koymak için aklınıza gelmesi gerekecek, aklınıza gelmesi için de hastaya vakit ayırmanız gerekecek, onunla sohbet etmeniz gerekecek, onun gözüne bakmanız gerekecek; o kendi etrafında mı dönüyor, sizinle göz teması kuruyor mu, aguluyor mu vesaire bunlara bakmak gerek. İşte, bunları yapmadığı zaman da aileyi uyarmak gerekir. Bence bugün en önemli sıkıntılarımızdan bir tanesi erken tanı konmadaki yetersizliğimiz.

Erken tanıyı koyduk, peki, biz sürekliliği olan bir eğitim verebiliyor muyuz? Hayır, veremiyoruz. Bunu şunun için söylüyorum, bakınız, deniyor ki otizmde: “En az haftada otuz saat olması gereken bir eğitim.” En az haftada otuz saat eğitim vereceksiniz bu çocukları toplumsal hayatta tutabilmek için. Ama bugün bizim verdiğimiz eğitim saati sadece haftada iki saat; birincisi bu. Burada bir adaletsizlik var. Yani hepimizin evinde tipik gelişen çocuklar var, haftada kırk saat eğitim alıyorlar, yetmiyor, biz dersane desteği alıyoruz, özel öğretmen desteği alıyoruz. O zaman, bu çocuklara da hakkı olanı haftada kırk saat eğitimi vermek.

Peki, nasıl bir eğitim vereceğiz biz bu çocuklara? Nitelikli bir eğitim vereceğiz. Yani gerçekten eğitim vereceğiz bu çocuklara. Biz bu çocuklara nitelikli bir eğitim verebiliyor muyuz? Hayır. Çünkü nitelikli bir eğitim verebilmek için bu işi bilenlerin eğitim vermesi gerekir. İşte, bugün birtakım okullara gittik, Türkiye’nin değişik yerlerindeki özel eğitim okullarını geziyoruz. 200 öğrencisi olan bir okulun sadece 2 tane özel eğitim öğretmeni var. Gittiğimiz yerlerde 300 öğretmeni olan bir okulun sadece 3 tane özel eğitim öğretmeni var. Peki, kim veriyor bu çocuklara eğitimi? Bir ay sertifika almış, sadece bir ay sertifika almış, psikoloji bölümü mezunu, maliye bölümü mezunu, emekli olmuş sınıf öğretmeni ya da atanamamış öğretmen veriyor. O zaman, bizim ne yapmamız gerekiyor? Bu konuda gerçekten bu işi bilen özel eğitim öğretmeni yetiştirmemiz gerekiyor.

Şimdi, burada, uzmanlarımız var, hocalarımız var. Bir aylık bir eğitimle otizmde ya da özel gereksinim gereken çocuklara eğitim verme şansınız yok, buradan başlamalıyız. İşte, Kayseri'ye bakıyorum, Kayseri'mizde 4 tane üniversitemiz var ama özel eğitim bölümümüz yok diye biliyorum, yanılıyorsam da özür diliyorum. 4 tane üniversite varsa ve gereksinim varsa mutlaka ve mutlaka özel eğitim yetiştirecek birimlerin derhâl açılması gerekiyor. Yani bugün Türkiye'de 10 bin özel eğitim öğretmeni eksikliği var. Bir taraftan da atanamayan öğretmenlerimiz var. O zaman planlamamızı çok iyi yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Komisyon Başkanımız söyledi, otizmin ne olduğunu bilmiyoruz, farkında değiliz. Otizm denilince bizim aklımıza obezite geliyor, sorulduğu zaman cevap bu. 10 kişiden 7'si otizmi bilmiyor, 3'ü de "Otizm ne?" diye sorulduğunda "Televizyonlardan duymuştum." diyor. O zaman, bizim medyamıza da büyük görev düşüyor, yemek programları yapacağına, evlilik programları yapacağına, toplumumuzun gelenekleriyle bağdaşmayan programlar yapacağına toplumu bilinçlendirici programlarımızı yapmamız gerekiyor.

Bakınız, Türkiye'de 0-18 yaş arası eğitim bekleyen 355 bin otizmlı çocuğumuz var, eğitime ulaşan çocuk sayımız 27 bin. Peki, nerede diğer 325 bin çocuğumuz? Onlar evlerinde hapis hayatı yaşıyor. Bizim devlet olarak bunları mutlaka çıkarmamız lazım.

Sayın Valim, otizmlı ailelerin, çocukların en büyük sıkıntısı kreş yaşantısına başladıkları zaman başlıyor. Şimdi, kreşteki kişiler, oradaki eğitimciler ya da öğretmenler adına ne dersiniz bu çocuklara nasıl davranacağını bilmiyor. Yani iyi terbiye edilmemiş çocuk olarak değerlendiriliyor, hiperaktif çocuk olarak nitelendiriliyor ya da adına ne dersiniz deyin "Alın çocuğunuzu götürün." diyor ve bu aileler kreş kreş dolaşıyor. O zaman yapılması gereken şey ne? Kreşlere "Yüzde 3 ya da yüzde 5 mutlaka özel ihtiyacı olan çocukları bulunduracaksınız." dememiz gerekiyor ya da bunlara ruhsat verirken kaç tane sizin otizmlı çocuğa eğitim verecek bir en azından özel eğitim öğretmeni bulamıyorsak bir ay sertifika almış birisini istihdam etmesini sağlamamız gerekiyor. Bu çocuklarda ve bu ailelerde boşanma oranı yüzde 80. Anne çalışıyorsa işini bırakıyor, baba dayanamıyor ve evlilikler bitiyor. Dolayısıyla kreş döneminde mutlaka bu işin çözülmesi gerekiyor.

Bir diğer şey, okul öncesi. Sayın Valim, en büyük kâbus okul dönemi. Yani inanın, okulda okul idaresi, öğretmenlerimiz maalesef ki otizmi bilmiyor. Yani bilmedikleri için -anayasal haktır- çocuğu alıyorlar, kabul ediyorlar, kaynaştırma eğitimi veren öğretmen de ne yapacağını bilmiyor. Dolayısıyla en ufak bir davranış problemi sergilendiğinde çocuk istenilmiyor. Yani öğretmen istese aileler istemiyor, aileler örgütleniyor "Bu çocuğu buradan alın." diyor otizmin ne olduğunu bilmedikleri için. Aksaray'a gittiğimizde yaşanan olay da aslında bu. Yani otizmi bilmedikleri için oradaki bir aile diyor ki: "Benim çocuğumu pencereden atarsa bu çocuk ne olacak? Benim çocuğumu kurtaracak mısınız?" O zaman yapılması gereken şey ne? Mutlaka bizim okullardaki öğretmenleri hizmet içi eğitimle desteklemek, otizmi onlara anlatmak ve de onları bir şekilde ödüllendirmek, bunun adına maaş mı dersiniz, ya da ne bileyim, bir şekilde bunlara pozitif bir... Yani sınıfında otizmlı bir öğrenci ya da özel gereksinimli bir çocuk okutuyorsa bu öğretmen, onun ödüllendirilmesi gerektiğini düşünüyorum ki öğretmen de bu çocuğu kabullensin. Amerika diyor ki: "Biz bu çocuklara 1 dolar harcadığımızda, bu çocuklar bize maliyet olarak 16 dolar olarak geri geliyor."

Bir diğer şey, haritasını çıkarmamız lazım. Yani Kayseri'de bizim ne kadar otizmlı çocuğumuz var, ne kadar Down sendromlu çocuğumuz var, bunu bilmemiz lazım ki buna göre hizmet verelim. Örneğin, yılda 22 bin doğum olmuş, buna göre her yıl 400 tane otizmlı çocuğumuz doğuyor demektir. Bu 400 çocuğun eğitimini nasıl sağlayacağız ya da bu ailelere nasıl hizmet verilecek? Bunların çalışmasının yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Bu konuda toplum bizden gerçekten toplum yararına olan konularda siyasetüstü davranmamızı ve bir arada olmamızı istiyor. Ben, burada Sayın Komisyon Başkanımız Kemal Çelik'e çok teşekkür ediyorum. Gerçekten, illeri geziyoruz, dolaşıyoruz, bu konudaki ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya geliyoruz ve de güzel çalışmalara imza atıyoruz diye düşünüyorum.

Bir: Olayın farkında olacağız. Olayın farkında olmak da yetmiyor, anayasal hakkı olan eğitimi mutlaka sağlamamız gerekiyor. Sayın Valim, bu çocukları evlerinden bulup, çıkarıp eğitimle buluşturmak devletin en büyük görevidir, bu insani bir görevdir diye düşünüyorum. Kayseri'de de eğitime ulaşamayan çok sayıda bireyin, çocuğun olduğunu düşünüyorum. Çünkü yılda 400 çocuğumuz eğitim görüyor ve üniversitelerimizin bu işe mutlaka el atması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü 4 tane üniversitemiz var, mutlaka özel eğitim alanında da bir branşın, okulun açılması gerektiğini düşünüyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çetin Bey'e de çok teşekkür ediyorum.

Kırşehir Milletvekili Metin İlhan...

METİN İLHAN (Kırşehir) – Sayın Valim, değerli katılımcılar; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Burada tabii, ben konuşurken bazı şeyleri tekrar etmek istemiyorum çünkü zaman sorunu da var. Yaklaşık mayıs ayından beri bu Komisyonun içerisindeyiz. Hep birlikte güzel şeyler yapmak istiyoruz. Tabii, bu Komisyona girmeden önce, Türkiye genelinde bu kadar otizmlili çocuk, bu kadar Down sendromlu çocuk, bu kadar özel gereksinimli çocuk olduğunu hiç düşünmemiştim. Yaklaşık 6 tane il gezdik, işte en son da Kayseri'ye geldik. İlk gittiğimiz yer Kırşehir'di, kendi memleketim, Kırşehir'de ne sorun varsa Konya'da da aynı sorun var, İstanbul'da da aynı sorun var. Sorunlar ne? Sorunlar şu: Az önce Çetin Bey çok güzel söyledi, özel eğitim öğretmen sayısının yetersiz olduğunu söyledi. Tabii, biz bunu Kırşehir'de de gördük, normalde 200 tane öğrenci var, 3 tane özel eğitim öğretmeni var. İstanbul'da en güzel rehabilitasyon merkezini gezdik, Metin Sabancı Rehabilitasyon Merkezini gezdik, orada da aynı şekilde özel eğitim öğretmen sayısı yetersiz. Tabii, biz, tüm Türkiye genelinde dil terapisti sayısının Ankara'da verilen eğitimlerde, Sağlık Bakanlığının temsilcilerinin anlatımlarına göre yetersiz olduğunu biliyorduk. Aynı şekilde, gidip Metin Sabancı Özel Eğitim Merkezini gezdiğimizde de dil terapistinin orada da olmadığını gördük. Yani bu çok önemli bir sorun. Çünkü otizmin tedavisi sadece özel eğitim değil. Yanında tabii ki birtakım ilaçlar da kullanılıyor. Bu özel eğitimi verirken de birkaç şeyle vermek yeterli olmuyor yani yapmış olmak için bu tedaviyi yapmamak lazım. Niye? Çünkü bu tedavi kombine bir tedavi ve multidisipliner bir tedavi olması lazım. Yani ne demek istiyorum? Bu tedavinin içerisine çocuk psikiyatristi girecek, bu tedavinin içerisine çocuk gelişimcisi girecek, bu tedavinin içerisine aile girecek, fizyoterapist girecek ve son yıllarda da en çok konuşulan "gölge öğretmen" ya da "kolaylaştırıcı öğretmen" kavramı var ve o öğretmen girecek. Yani bu tedaviyi kombine, multidisipliner bir şekilde yaparsanız çocukta büyük başarılar elde edebiliyorsunuz. Ne yapıyor çocukta? Çocukta göz temasını artırabiliyor, dikkat eksikliğini ortadan kaldırabiliyor. Çocuğun hareketlerinde düzelmeler oluyor. Kendi hareketlerini yapma ihtimali artıyor.

Tabii, eğer bunu siz yapmazsanız, Hükümet yapmazsa, devlet yapmazsa bu sefer aileler bu işi kısa bir süre içerisinde araştırarak, internetten makaleleri okuyarak, kulaktan dolma birtakım bilgilerle kendileri tedavi etmeye kalkıyor. Tabii, o çok sakıncalı bir durum, sıkıntı bir durum. Ben de dahiliye uzmanı olarak, bir doktor olarak... Bu hafta Mecliste birtakım sunumlar yapıldı, bu sunumlar da gördük ki aileler biraz da kendi başının çaresine bakma yolunu tercih etmişler. Bir otizmlili çocuğun annesi çok ilginç şeyler anlattı. Yani belki tabii ki doğruluk payı da vardır, dedi ki: "Fransa'nın Nice kentinde bir

otizm konferansına katıldım, o konferansta gördüm ki Türkiye’den herhangi bir bilim adamı yoktu.” böyle bir söylemde bulundu. O otizm konferansında birtakım erken tanı metotlarından, onun dışında işte özel eğitim tedavi yöntemlerinden ve en sonda ilaçtan bahsetti. Yani ilacın ismini dahi telaffuz ederken insanlar sıkıntılar çekerken bu tedaviyi kendi çocuklarına uygulaması çok ilginç. B6 vitamini, piridoksin, melatonin ve dimetilglisin denen ilaçlar var, bu ilaçlar çocukta kullanılmış ve çok büyük başarılar elde edildiğini söylüyor. Yani bu şunu gösteriyor: Belki de gerçekten de hani çocukta çok farklı bir tedavi ortaya çıkarmış olabilir, bir başarı elde etmiş olabilir, çocukta bir farkındalık oluşmuş olabilir. Ama tüm dünya literatürlerine baktığınız zaman, otizmin gerçek anlamda böyle bir tedavisinin olmadığı, kesinleşmiş bir tedavisinin olmadığını bizler biliyoruz. Buradaki uzman arkadaşlarımız da biliyor, çocuk psikiyatristi arkadaşlarımız da biliyor. Yani söylemek istediğim şu: Bir an önce, bütün ülkenin her tarafına rehabilitasyon merkezleri, özel eğitim kurumlarında en üst düzeyde ama standart bir tedaviyle bu çocuklarda çok iyi yerlere gelinebilir. Çünkü biz 6 tane il gezdik. Bu 6 ilde yapılmış olan güzel şeyleri gördük. Mesela, Konya’da belediyenin, yerel yönetimin katkısıyla çok güzel, mükemmel bir yer açılmış ve otizmlı çocuklara verilecek tedavi için her şey düşünülmüş. Ama orada konuştuğumuz zaman onlar da aynı şeyi söylüyor, tamam fiziki şartlar harika ama özel öğretmen sayısı az, dil terapisti yok, çocuk psikiyatri uzmanı yetersiz. Yani böyle olunca bazı şeyleri yapmış olmak için yapmış oluyorsunuz. Onun için, bu sağlıklı bir tedavi olmuyor. Kocaeli’ye gittik, Kocaeli’de de çok güzel şeyler yapılmış. İstanbul’a gittik, ağızımız açık kaldı, harika şeyler yapılmış. Yani biz bu işin içine girdiğimiz zaman, diyorduk ki: “Bunlar kendi başlarına bırakılmış, sıkıntılı, sorunlu, duyarlılığı yüksek aileler.” diye düşünüyorduk. Gerçekten de duyarlılığı yüksek aileler. Neden? Çünkü otizm hakkında kesinleşmiş bir tedavi olmadığı için insanlar en ufak bir söylemde, en ufak bir sıkıntıda kendilerini hemen diğer ailelerle karşılaştırıyor ya da kendi çocuklarını başka çocuklarla karşılaştırıyor. Bu sefer bunlar farklı sonuçlar doğuruyor.

Gerçekten de mesela, bugün bu duyarlılık artışının bir nedenini de biz Aksaray’da gördük. Aksaray’da okuldaki sağlıklı çocuklarla otizmlı çocuklar arasında sıkıntılar yaşatıp aileler karşı karşıya gelmiş ya da getirilmiş. Bu sadece Aksaray için geçerli değil ki, Aksaray halkı için geçerli değil, Türkiye’nin hemen hemen her tarafında bunlar var. İşte, burada sorunu çözmenin tek yolu otizmin farkındalığını ortaya koyup bunu kamu spotlarıyla, bilgilendirmeleriyle, onun dışında birçok şehirde toplantılar yaparak insanlara otizmi anlatabilirsiniz. Az önce Çetin Bey’in söylediği gibi, ben de doktorum ve insanlar otizmi bilmiyor, insanlar obeziteyle karıştırıyor, obezite çok farklı, otizm çok farklı bir şey.

Bir de bakıyorsunuz, akciğer kanseri için, farkındalık yaratmak için bir kamu spotu koymuşlar, sigaray koymuşlar, sigara içildiği zaman akciğer kanseri oluşuyor ve insanlar bunu anlamış artık. Niye? O kamu spotunu göre göre sigara içilmemesi gerektiğini oradan düşünmüşler. Aynı şekilde, diyabet hastaları için kamu spotları yapmışlar. Yine, obezite için kamu spotları yapılmış. Aynı şeyler otizmlı çocuklar için de yapılabilir, bir farkındalık yaratılabilir, tüm Türkiye bu alanda bilinçlendirilebilir. O zaman bu sorunları biz daha az yaşayacağız. İnşallah, çocuklarımız da belli bir seviyeye gelecek, daha iyi tedavi olacaklar.

Buradan hepimize çok büyük işler düşüyor, Valimize, milletvekillerimize, belediye başkanlarımıza, halkımıza. Çünkü herkesin başına gelebilecek bir hastalık olduğu için, onların yerine herkesin kendi çocuğunu, kendi ailesini koyup ona göre hareket etmesi gerektiğini düşünüyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Buyurun Sayın Nergis.

HÜLYA NERGİS (Kayseri) – Sayın Valim, değerli milletvekillerim, çok değerli belediye başkanlarımız, değerli kaymakamlarımız, değerli uzmanlarımız, bürokratlarımız, değerli sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve ailelerimiz; ben de sizleri sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bizim toplumumuzun en önemli varlığı insan varlığı. Bu çocuklar hayata dezavantajlı başlasalar da desteklendikleri ve erken tanıyla gerekli sağlık müdahalelerinin yapılması hâlinde topluma kazandırılabilirler, bir potansiyelleri var, oluşabilecekleri en yüksek potansiyeli yakaladığımız zaman bunlar topluma sizin, bizim gibi katkı sunan, üreten insanlar olabiliyorlar. Onun için, o çocukları kazanmak ve olabilecek en yüksek seviyeye taşımak için gayret göstermemiz gerekiyor ki bu gelecekte de en önemli sorunlarımızdan bir tanesi. Çünkü otizmlili sayısı hızla artıyor.

Tabii, doğumdan başlayarak her aşamada çok ciddi anlamda bu çocuklara tanı konulması, sağlık anlamında karşılaştıkları her türlü sorunun çözülmesi, şu anda çocuk nöroloğunda bildiğim kadarıyla eksiklik var, aynı şekilde çocuk psikiyatristi de aslında yeterli yetiştiremiyoruz. Yani kırsal kesimden tutun, her alanda her ailenin çocuğunun tedavisi noktasında hem çocuk nöroloğuna ihtiyacı varsa ulaşabilmeli, çocuk psikiyatristine ulaşabilmeli, eğer dış tedavisi gerektiriyor ise engelli bir çocuk çok zor... Benim de engelli bir çocuğum var, biliyorum, tedavinin her aşamasında problem ve sorunlar yaşadık ki ben büyük bir şehirde yaşadığım hâlde. Dediğim gibi, dış tedavisi gerekiyorsa çocuğa da o koşulları sağlamak gerekiyor. Bunlar anestezi altında tedavi görüyorlar.

Eğitim boyutuna geldiğimiz zaman, tabii ki eğitimde de, bizim aslında, Türkiye’de devlet okulları dünyada birçok devletten daha iyi bir standart yakalamış durumda ve eğitim verebiliyor. Tabii, eğitim diğer çocukların nasıl hakkıysa bu çocuklarımızın da hakkı, kendi potansiyelleri ölçüsünde eğitim alabilmeleri lazım. Okullarımızda öğretmenlerimizin, idarecilerimizin bu çocuklara bu hakkın verilmesi noktasında bilinçlenmeleri ve sahiplenmeleri gerekiyor. Tabii, toplumun bütün kesimlerinin aslında farkındalığa sahip olması lazım. Dolayısıyla ailelerin Aksaray örneğinde olduğu gibi sorunlarla karşılaşmaması lazım.

Bizim biraz da Kayseri’ye gelmemizin, Kayseri’de bu toplantıyı yapmamızın bir sebebi, tabii ki farkındalığı artırmak. Bu tip çalışmaların da sık sık yapılması lazım. Ki dediğim gibi, bu çocukların en doğal hakları olan eğitim hakkını ve diğer haklarını da elde etmeleri noktasında herkesin bilinçli olması lazım.

Bir ailenin, aile bireylerinin engelli çocukla baş etmesi mümkün değil. Devletin bütün kurumlarının iş birliği içerisinde, iletişim içerisinde, koordinasyon içerisinde bu meseleyi sahiplenmesi gerekiyor. Tabii, bizim Komisyonumuz da çok yönlü bir çalışma içerisinde.

Tabii, çocukların sağlık sorunları çözdük, eğitim sorunlarını çözdük, bundan sonraki aşama, bir de istihdam var. Yani çocuk eğer istihdama katılabilecekse belli ortamlarda, belli koşulları içeren güvenlik noktasında daha korunaklı yerlerde bu çocukların istihdama da katılması gerekiyor. Dediğim gibi, çok yönlü bir çalışma lazım. Ben, burada çok da uzatmamak adına kesmek istiyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyorum.

Bizim buraya gelmemizde en büyük etken tabii farkındalık çalışması o muhakkak ama Kayseri’yi tercih etmemizde, 2 tane Kayseri milletvekilimiz var Komisyon üyesi, onların da rolü oldu; onu da söyleyeyim.

Çok teşekkür ederim.

Şimdi, Şanlıurfa Milletvekilimiz Mehmet Ali Cevheri.

MEHMET ALİ CEVHERİ (Şanlıurfa) – İyi akşamlar diliyorum.

Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Ben, doktor değilim, olaya eğitimci açısından bakacağım. Bu arada değerli katılımcılar konuşurken ben Kayseri'nin öğrenci sayısına, öğretmen sayısına, okul sayısına baktım, kaynaştırma öğrencisi sayısına baktım dolayısıyla öğrenci sayısı nüfusuna göre biraz düşük geldi bana. Urfa'yla kıyaslarsak Urfa'da 685.618 öğrenci var, nüfusumuz 2 milyon 35 bin. Diyebilirsiniz ki: "Urfa'da doğum oranları Türkiye ortalamasının 3 katı." Doğrudur. Evet, siz az çalışmışsınız, biraz daha çalışmanızı tavsiye ediyoruz.

Şimdi, bununla beraber okul sayısı gayet yeterli, derslik sayısı yeterli, öğretmen sayısı yeterli. Bizden öğretmen olarak 2 bin sayı düşük öğrenci sayımız hemen hemen 2 katını aşmasına rağmen. Evet, bayağı aşıyor ama öğretmen noktasında bayağı zengin bir şehir. Bu benim dikkatimi çekti. Evet, kaynaştırma öğrenci sayıya baktığımda 5.744, bu, toplam öğrenci içerisinde yaklaşık yüzde 1,86. Yani yaklaşık yüzde 2'ye tekabül ediyor. Çok dikkatimi çekti, özellikle özel eğitim verilen okullara baktığımızda, 9 tane var ama öğretmen sayısına baktığımızda 4 öğrenciye, 3 öğrenciye 1 öğretmen düşüyor, bu da gayet yeterli. Yani Kayseri her zaman olduğu gibi, bu noktada da ciddi manada çıtayı yükseltmiş. Bu noktada ben Kayseri'yi tebrik ediyorum.

Tabii, bu hastalık önemli. Ben hastalığa şöyle bakıyorum: Evet, bu çocuklar bize Cenab-ı Allah'ın bir uyarısı, aynı zamanda bir nimeti. Fakat sizler de takdir edersiniz ki toplum sağlıklı nesiller üzerinden inşa edilir, bizi geleceğe taşıyacak olan bu nesillerimiz. Toplumun öncüsü olması gerekirken topluma eksi maliyet olarak geliyor yani geleceğimiz yok oluyor, bu beni çok endişelendiriyor.

Evet, Değerli Memduh Başkanım! da konuşurken Türkiye nüfusunun engelli oranı, bütün engellilere baktığımızda, yüzde 12'sine tekabül ediyor ki çok ciddi bir rakam. Tabii, bu noktada devletimizi gezdik, Başkanım! beraber, Komisyonla beraber Sağlık Bakanına gittik, gayet güzel çalışmalar var, Millî Eğitim Bakanına gittik, gayet güzel çalışmalar var. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına da gittiğimizde de orada devletimizin bu hususta yapmış olduğu çalışmaları bizatihi yerinde inceleyeceğiz. O noktada da benim müşahedem ki güzel çalışmalar olduğudur. Ama bu hastalıkların sebebini, oluşum nedenini bizim bilmemiz gerekiyor; asıl sıkıntı burada. Bugüne kadar tespit edilemedi, tedavisi yok ancak özel eğitim...

Tabii, bunun bu kadar artmasının sebepleri var. Yani arkadaşlarımızın yapmış olduğu, verdiği istatistiklerde otuz beş sene önce 10 bin kişide 1 kişi otizmli olurken on sene sonra 2.500'e düşüyor, bir dahaki on senede 250'de 1'e düşüyor. Şu anda ABD'de yapılan dünya istatistiğinde 58'de 1. Türkiye'de 82'de 1 olduğu söylendi. Bunun anlamı şudur: Önümüzdeki on sene içerisinde bu rakam gittikçe düşecektir, 50'lerin altına inecektir. Neslimiz yok oluyor yani ciddi manada bu bir tehliktir. Bunu bizim önlememiz gerekiyor. Ben hep arkadaşlara söylüyorum hani bir söz var: "Et tekraru ahsen velev kane yüz seksen." Muhakkak özellikle gıdaya, ilaca dikkat etmemiz gerektiğini, özellikle kimyasal ilaçların bunu tetiklediğini ben düşünüyorum biraz da çiftçi olmak hasebiyle. Buna çok dikkat etmemiz gerekiyor. Bu hususların da üzerinde çalışılması gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla bilim adamlarını bu noktada çalışmalara davet ediyorum. İnşallah, Çetin Vekilimizle de konuştuk, bu hususta, özellikle bu gıda üzerinde bizim Türkiye Büyük Millet Meclisinde de bir Komisyon oluşması için teklif vermemiz gerekiyor. İnşallah, bu çalışmayı da yapacağız.

Kayseri'de bulunmaktan, burada bir farkındalık oluşturmaktan dolayı da özellikle memnun oldum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Şimdi, Karabük Milletvekilimiz, o da doktor, Hüseyin Avni Aksoy.

Buyurun efendim.

HÜSEYİN AVNİ AKSOY (Karabük) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, sayın belediye başkanlarımız, sayın kaymakamlarımız, sayın il müdürlerimiz, protokolün değerli üyeleri, sayın hanımefendiler ve beyefendiler; hepinizi saygıyla selamlıyorum öncelikle.

Bu araştırma komisyonumuzun bir çocuk doktoru olarak içinde bulunmaktan, otuz sekiz yıllık bir hekim olarak kendimi iyice görevli olarak hissettim. Yaptığımız çalışma aslında ülkemizin geleceği için önemli bir çalışma. Özel gereksinimli bireyler giderek artıyor. Hastalıkların aslında biz durum tespitini yapıyoruz yani teşhisimizi koyuyoruz, bu hastalıkta şu var diyoruz ama neden olduğunu hâlâ bilmiyoruz. En büyük sıkıntı, sebebini bilmememiz; birincisi bu. Yani sebebini bilmeyince çözümü de üretemiyorsun; büyük bir sıkıntı. Ama mevcut hastaların tedavi edilmesi gerekiyor, en önemli şey eğitim. Sayısının artmasını engellemek için uğraşmak gerekiyor, bu çok önemli ve topluma kazandırıp rehabilite etmemiz gerekiyor. Hastalıklarla ilgili bilim insanlarımız var aramızda, çok derin çalışmalar içindeler, ondan çok bahsetmeyeceğim. Bu bizim Mecliste milletvekili olarak, Komisyon olarak belki yaptığımız en hayırlı iş büyük sevaba da gireceğiz, ülkeye de yarar sağlayacağız. Hani kanuni eksiklik varsa bunu düzenlemek için orada olduğumuzu düşünüyorum.

Burada yüzde 12 civarında engelli var, yüzde 7, 8 civarında özel gereksinimli birey var bunların içinden, Türk toplumunda büyük rakam ve giderek artıyor. Tabir doğruysa buz dağının üzerindeyiz, sadece çıkıntılara, buzdan çıkan uçlarına müdahale ediyoruz gibi geliyor gerçek sebebini bilmeyince. Bizim bunlarla mücadele ederken bir; merkezi yönetime ne önerebiliriz? İki; yerel yönetimleri bu işin neresine koyabiliriz, ne yapabiliriz, nasıl destekler sağlanabilir, onlardan nasıl yararlanabiliriz? Üçüncüsü; sivil toplum örgütleri, bunların katkıları ve yapacakları iş ne olur? Dördüncüsü de mevcut hastaların ailelerine ne tür yardımlarımız olur? Bunlar için de mücadele etmemiz gerekiyor.

Bu bilinç içinde araştırma komisyonumuzun sonuna doğru yaklaşıyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisinde 20 toplantı yaptık, aileler başta olmak üzere, bilim insanları olmak üzere çok kişiyi dinledik konuyla ilgili. Yerinde inceleme olarak da Ankara dâhil 7 ilimizi ziyaret ettik, çok olumlu şeyler gördük. Hakikaten, otuz sekiz yıllık bir hekim çok hasta görmeme rağmen benim de görmediğim özellikle Aksaray’da, özellikle Pendik Engelsiz Yaşam Merkezinde “Acaba genetik bir bozukluk olarak bir mutasyonla yeni bir nesil mi geliyor?” diyecek kadar hayretler içindeyim. Yani bununla mücadele etmemiz lazım. İllaki etioloji için araştırma geliştirme gerekiyor. Tedavi için bazen çığır açılıyor.

Örneğin, biz uzun yıllar tüberkülozu teşhis edememiştik, helikobakterini bulana kadar. Leprayı -cüzzam yani diğer adıyla- mağaralara kapatmışız. Şu anda bu hastalıkta da hakikaten çaresiziz, sinsî hastalık, ilerliyor. İnşallah, bunun bilim insanlarıyla bir Nobel Tıp Ödülü kazanacak kadar etiyojisi bulunursa bir başarı olacaktır.

Ben, sizlerle Kayseri’de olmaktan çok mutluyum. Buraya gelmemize vesile olan arkadaşları ve sizlere de misafirperverliklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Hepinize saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ederim.

Şimdi, Taner Bakanımıza biraz sonra söz verecektim ama. ben şöyle düşündüm Büyükşehir Belediye Başkanımıza şimdi söz verelim, Başkanımız şimdi mi arzu edersiniz, toparlayıp dinledikten sonra mı arzu edersiniz. Size tabii ki söz muhakkak vereceğiz.

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI MEMDUH BÜYÜKKILIÇ – Size tabiyiz efendim, nasıl arzu ederseniz.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – O zaman şimdi, Büyükşehir Belediye Başkanımıza söz veriyoruz. Çünkü Büyükşehir Belediye Başkanımıza burada çok görev düşüyor. Çok güzel örnekler de var, örneğin Konya’da da, tabii, o güzel örneğin de çok eksik yönleri var baktığımız zaman.

Şimdi, yerel yönetimlerin bir kere devreye girmesi lazım. Üniversiteler yani rektörlerimiz gerçekten çok önemli. Sayın Rektörümüz de burada, çok teşekkür ediyoruz. Biz, özellikle Sayın Rektörümüzün bulunmasını arzu ettik. Yani bir ilde büyükşehir belediye başkanımız, belediye başkanlarımız, üniversite rektörlerimiz çok önemli, sivil toplum örgütlerimiz –bunların hep beraber olması gerekiyor- çok önemli, aileler önemli, gönüllüler çok önemli. Tabii, Kayseri’nin bir özelliği daha var, hayırseverler daha çok önemli. Bunların hepsinin bir araya gelmesi gerekiyor ve bunlar bir araya geldiği zaman göreceğiz ki çok önemli, çok hayırlı iş yaptığımızı ve ilimize gerçekten sahip çıkmanın mutluluğunu yaşadığımızı göreceğiz, gerçekten önemli bu. İşte, bakıyoruz bazen var ama şunu görüyoruz: Örneğini ayırmışız, Down sendromu, otizm diye ayırmışız. Ama bir arada oluyor, bunların bazı zorlukları var, imkânsızlık içinde çok iyi imkânlı eğitim veriyorlar. Tabii, eğitimci yetiştirmemiz lazım, bu konuda Millî Eğitim bazı şeyler yapıyor. Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanımızdan, kendilerinden çok şey beklediğimiz Belediye Başkanımızdan tabii ki merkezi idarenin desteğiyle çok görevler düşünüyoruz.

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI MEMDUH BÜYÜKKILIÇ – Yerim güzel.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Başkanım, “Yerim güzel.” diyor yani büyükşehir belediye başkanlığı güzel.

Buyurun Başkanım.

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI MEMDUH BÜYÜKKILIÇ – Efendim, orayı gösterdiler de Sayın Bakanımın yerine göz dikmeyeyim diye...

Çok değerli Başkanım, kıymetli milletvekillerimiz; öncelikle sizlere hoş geldiniz diyorum. Sayın Valimiz de teşrif ettiler, hoş geldiniz diyorum. Hayırlı akşamlar diliyorum.

Burada değerli kaymakamlarımızı, başkanlarımızı, üniversitemizin çok kıymetli rektörlerini, il müdürlerimizi, bu konunun paydaşlarını, üniversitemizden yöneticileri, bilimsel yönden de katkı sağlaması gereken çocuk nörologlarını, çocuk psikiyatristlerinin buraya davet edilmiş olması, en azından bu konuya duyarlılık gösterildiğinin gösterilmiş olması hele müftümüzün burada olup toplumu en çok bilinçlendiren ve bu konularda aydınlatacak olan bir kesimin sorumlusu olarak aramızda bulunmasını ben çok önemsiyorum. Sorunlara bakış açısı önemli. Önemsersek daha sonra adımlar atılır, “Boş ver.” dersek orada kalır.

Şimdi, toplumumuzun gelişmişliği ister istemez bazı sorunları da bugünlerde ön plana çıkarıyor ve bu sorunları aşma yolunda “Nasıl gayret gösteririz?”in çalışmalarını yapıyoruz. Benim milletvekilliği yaptığım dönemde otizmle ya da Down sendromuyla ya da spesifik daha değişik konularla ilgili herhangi bir komisyon kurulduğunu hatırlamıyorum. Niye? Gelişmişliğin göstergesi. Meclisimizde demek ki artık bu konulara duyarlılık oluşmaya başladı. Toplumda bu konular önem arz etmeye başladı. Onun en güzel göstergelerinden birisi olarak ben bunu görüyorum. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın bu konudaki duyarlılığını biliyoruz. Hükümetimizin yaptığı çalışmaları biliyoruz. Sağlık Bakanlığımızın yaptığı çalışmaları biliyoruz. Hastanelerimizde ya da eğitim müesseselerimizde bu konulara duyarlılığı, hepsini biliyoruz. Kayseri’mizin özelliği az önce Değerli Komisyon Başkanımızın saymış olduğu kurumların eş güdüm hâlinde âdeta dayanışma anlayışı içerisinde en güzel yerel yönetimlerle uyumunun sağlanmış olmasını. Bunu Kayseri’de güçlü bir irade olarak görüyoruz. Birbirimizle dayanışıyoruz, kurumlar birbirinin sorunlarına sahip çıkıyor. “Bu, benim işim değil.” demiyoruz. Örneğin, Kayseri’de huzurevlerinin şu anda hizmetini veren yerel yönetimler, Büyükşehir Belediyemiz. Onlar bizim doğa kaynağımız, onlara hizmet etmeyi ibadet biliyoruz.

Elbette ki Kayseri'mizin hayırsever olması, aile yapısının güçlü olması, yavrularına ya da özel yavrularına sahip çıkıyor olması sanki Kayseri'de bu oranın az gibi gözüküyor olmasına vesile olabilir. Ama ben Kayseri'mizin bu güzel insanlarına minnet duyuyor, teşekkür ediyorum. Bu konuda bizleri mahcup etmiyorlar. Bizler de onlarla iş birliği hâlinde gerekli çalışmaları yapmak suretiyle "Daha fazla neler yapabiliriz?" "Bilimsel olarak bu konularda neler yapmalıyız?" yönünde gayret gösteriyoruz.

Şimdi, yan dallar oluştu. Daha önce nöroloji vardı, çocuk nörolojisi yoktu, daha önce psikiyatri vardı, çocuk psikiyatrisi yoktu ya da psikolojinin yan dalları oluşmaya başladı. Bu, neyi gösteriyor? Ülkemizin gelişmişliğini, "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." felsefesiyle insana verilen değeri gösteriyor. Ben, bir hekim olarak Kayseri'deki sağlık politikasını çok iyi biliyorum, geçmişteki uygulamalarını hiç unutmadım çünkü uygulayıcılardandık. Ama şartları, koşulları oluşturan da o dönemin hükümetleriydi. Biz onların oluşturduğu koşulları uygulayan, hizmet eden doktorlardık. Bir hastanın muayene olabilmesi için en az 3-4 kişi gelecekti ki önce muayene kuyruğu, sonra ilaç kuyruğu, sonra laboratuvar kuyruğu, sonra içerideki ilacın yetersizliğinden kaynaklı dışarıya gönderilecek ilacın kuyruğu vesaire. Hele hele özel poliklinik alanlarında örneğin, bir göz ya da bir kadın doğumda, gece on ikiden sonra gelip sıraya girip kuyruklara randevu alacaktınız ya da sıraya girecektiniz. O dönemler çok şükür geride kaldı. Ben, bunu söylerken bir siyasi kaygıyla söylemiyorum. İnsana verilen değeri... Bugün beş yıldızlı otel statüsünde 1.606 yataklı şehir hastanesi gibi bir efsane şeklinde nitelendirecek çok şükür hastanemiz var. Bu imkânları bize sağlayan iradeye minnet duyuyor, teşekkür ediyoruz. Kayseri'de 20'ye yakın sağlık kuruluşu var, zincir hastaneler var. Bunların hepsi bizi keyiflendiriyor, gururlandırıyor. Bugün sağlık turizmini konuşuyoruz. Sağlık turizminin altyapısının oluşturulmasının keyfini yaşıyoruz, "Yetmez." diyoruz, daha fazlasını önemsiyoruz. Bu bilinç oluşukça elbette ki bu sorunlara bakış açısı da farklı olacaktır. O yönde Kayseri'de yerel yönetimlerle dayanışmanın en güzel örnekleri sergileniyor, ben bunu buradan hatırlatmak isterim.

Ailelerin sahip çıkması, toplumun bilinçlendirilmesi elbette önemli. Ama aile hekimliği müessesesi de bir o kadar önemli. Aile hekimlerimiz gerçek manada sorumluluk anlayışı içerisinde -ki Kayseri'mizde ben öyle olduğuna inanıyorum, Türkiye genelinde de şüphesiz öyledir- bu anlayış içerisinde aile hekimi olarak aileyle ilgilendiği zaman bu tür rahatsızlığı olan ailelerin yavrularının ön plana çıkması, erken teşhisinin sağlanması, hatta anne karnında teşhisinin sağlanması gebelik takibi süreciyle, sonrasındaki sorunların aşılması, bunların hepsi önem arz etmektedir. Yeter ki bu diyalogların, ilişkilerin en güzel şekliyle uygulanmasının sağlanması...

Biz, burada yerel yönetimler olarak sivil toplum örgütlerimize destekleri veriyoruz, onlara sahip çıkıyoruz, imkânlar sağlıyoruz, arsalar sağlıyoruz, hayırseverler marifetiyle bu kuruluşların yapılmasını elbette ki önemsiyoruz. Ama bunun yanında yerel yönetim olarak bizler de daha fazlasını yapma yolunda irade gösteriyoruz. Örneğin, rehabilitasyon merkezlerimizle ilgili yaptığımız çalışmalar, elbette ki özel yavrularımızla ilgili yaptığımız çalışmalar kamuoyu tarafından takdir görmekte. Biz, bütün bunların yanında daha iyisini, daha fazlasını, daha modernini, daha anlayışlı bir şekilde çağdaş olanını bir hayata geçirmek için de projelerimizi birer birer uyguluyoruz hayırsever destekli.

Değerli milletvekillerimize ben minnet duyuyor, teşekkür ediyorum, az önce "Yerel yönetimlere destek verilmesi, fırsat verilmeli." denildi. Ben de bugün belediyede de söyledim, burada da söylüyorum, burada inanıyorum ki yerel yönetimler diyeceklerdir ki "Fırsat verilsin, hizmet edelim, yerelin sorunlarını biz biliriz ama bunu bütçemiz bağlamında, imkânların da verilmesi konusunda herhâlde çalışmanın yapılması beklentimizdir." diye burada bir ağabeyleri olarak da bunu paylaşmak istiyorum. Bu yönde de yerel yönetimlerle ilgili çıkarılacak bir yasa süreci var, ben de o komisyonlarda değişik zamanlarda bulundum. Bu süreç içerisinde bu konu gündeme gelmişken bu konularla ilgili

ekonomik imkânların daha fazlasını sağlama bağlamında herhâlde gerekli çalışmanın yapılması, bütçeye kaynakların konulması, belediyelerin bütçelerinin iyileştirilmesinin yapılması da doğru olanıdır diye düşünüyorum.

Yapılan çalışmaları herkes birbiriyle yarışarak takip ediyor. Örneğin, ben ekiplerimi gönderirim, Eskişehir’dekini de, Mersin’dekini de, Konya’dakini de, Ankara ve İstanbul’daki çalışmaların da yerinde izlenmesini sağladım. Oralardan da alınacak şeyler var, onların da bizlerden alacakları var, onlar da geliyor, buradakileri izliyor, onunla ilgili bizlere teşekkür ediyor.

Ben sözlerimi toparlıyorum. Dayanışma içerisinde bu çalışmaların sürdürülmesi gerektiğini, bilinçlendirme yönünde hepimizin gayret göstermesi gerektiğini, böyle bir duyarlılık göstererek, böyle bir Komisyon oluşturduğu için Türkiye Büyük Millet Meclisimizin iradesine saygı duyduğumu ve takdirle karşıladığımızı belirtiyor, değerli milletvekillerimize tekrar hoş geldiniz diyorum.

Sağ olun, var olun efendim.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyoruz.

Tabii, bizim belediye başkanlarımız kaynağı bulur, ondan hiçbir şüphemiz yok, yeter ki görevi, yetkiyi alsın belediye başkanlarımız. Zaten şöyle: Şimdi seçim zamanında bütün adaylara baktığınız zaman, engelsiz kardeşlerimizle ilgili vaatleri çok. Onun için, “Yapın.” diyeceğiz, biz de bu görevi vereceğiz inşallah Meclis olarak. Başkanımızın da gereğini yapacağına inanıyoruz.

Şimdi, şöyle bir yol izleyeceğiz: Bizim programımızın yedi buçukta bitmesi öngörülüyordu. Şimdi, siz diyeceksiniz ki iki buçuk saat çok mu? Ama inanın, Mecliste üç dört saat sürüyor, her ilde hiç üç saatten aşağıda da bitmedi. Biz de sabaha doğru Ankara’ya varırız, çok önemli değil.

Şimdi, 2 rektörümüz var. Rektörlerimiz de bir şey söylemek isterler mi? Daha sonra da Sayın Bakanımıza sözü takdim edeceğiz.

Buyurun efendim.

KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. KURTULUŞ KARAMUSTAFA – Sayın Valim, Sayın Bakanım, Değerli Başkanım, Değerli Büyükşehir Belediye Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bugün, biraz önce Başkanımızın da zikrettiği üzere, Meclisimizde böyle bir Komisyonun kurulmuş olması ülkemiz adına sosyal devlet anlayışı içerisinde sağlık sektörünün önemli bir yere geldiğini göstermekte; devletimizin, Meclisimizin, devlet yönetiminin, vatandaşımızın ve halkımızın her türlü sorunlarına eğilmesi açısından son derece önemli.

Tabii, sağlıklı toplum, sağlıklı bireyler ve yine birtakım Down sendromu, otizm gibi Cenab-ı Allah tarafından verilen ama bunun da birtakım önlemlerinin alınmasının yolunda yapılabileceklerle ilgili güzel bilgilendirme elde ettik. Biraz önce, Büyükşehir Belediye Başkanımız da bahsetti, gerçekten, Kayseri’de yapılan her türlü etkinlikte bunda olduğu gibi, üniversite, yerel yönetimler, farklı daireler arasında iyi bir iş birliği ve iletişimin olduğunu görüyoruz. Bu da Kayseri’imizde bu çalışma ortamı gerek halkla bütünleşme, Kayserili vatandaşlarımızla bütünleşme, onlara sağlıklı, daha nitelikli, daha güzel, daha yaşanabilir ortamlar sunulması açısından son derece önemli.

Sözü daha fazla uzatmadan sizlere bu çalışmalarınızdan dolayı, buraya gelip bizleri bilgilendirmeniz, bu atmosferin oluşması açısından sağlamış olduğunuz ortam için çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Sayın Rektörüm, çok teşekkür ediyorum.

Buyurun efendim.

NUH NACİ YAZGAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. KERİM GÜNEY – Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, milletvekillerim, Büyükşehir Belediye Başkanım, değerli katılımcılar; hepinizi şahsım ve üniversitem adına en içten duygularıyla ve saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, müsaade edersiniz çok kısa Nuh Naci Yazgan'ın hayatı hakkında bahsetmek istiyorum, onu da bu konuya bağlamak istiyorum. Nuh Naci Yazgan, 1885 yılında Kayseri'de doğmuştur ve millî mücadele yıllarında Kayseri'nin en etkin isimlerinden biridir ve 17 yaşında bir çocuğu vardır, o çocuğu vefat eder. Bir gün Kayseri sokaklarında gezerken Kayseri Lisesinin karşısında bir gece lambasının altında bir çocuğun ders çalıştığını görür ve bundan etkilenerek çocuğa sorar: “Evladım, sen burada ne yapıyorsun?” “Ben handa kalıyorum, handa elektrik yok, Kayseri Lisesinde de okuyorum. Mecburiyetten burada ders çalışmak zorundayım.” der, Nuh Naci Yazgan bundan çok etkilenir, hemen ertesi günü bugün Kayseri Lisesinin karşısına 1939 yılında Köylü Talebe Yurdunu kurar. Daha sonra bu çocuklar Kayseri Lisesinden mezun olacak, İstanbul'a gidecekler diye İstanbul'da ilk önce Laleli'de, daha sonra Çapa'da bir yurt açar. Buradan şuna gelmek istiyorum: Kayseri'nin bu noktaya gelmesinde Nuh Naci Yazgan'ın çok büyük katkısı ve önemi var. Sebebi araştırıldığında, Kayseri'de yaşı 55 ve üzerinde olan birçok kişinin eğitilmesinde Nuh Naci Yazgan'ın çok büyük katkısının olduğu görülüyor.

Burada da bu çocukların bence en önemli problemi toplumsal duyarlılığı ve toplumsal dayanışmayı artırabilmek için eğitimidir. Burada da üniversiteler olarak bizlere çok büyük sorumluluk düşmektedir. Ne yapılabilir? Üniversitelerde ve diğer eğitim kurumlarında paneller düzenlenebilir, konferanslar verilebilir ve bu şekilde toplumsal duyarlılık ve dayanışma artırılabilir.

İkinci olarak, bu kişileri eğitecek birtakım eğitim programları üniversitelerde açılabilir ve bu konuda da gerekli destek devletimiz tarafından verildiği takdirde o çocuklarımızı eğitecek profesyonel eğiticiler yetiştirilebilir. Tabii ki, bu alanda hem üniversitelerin hem yerel yönetimlerin hem kamu kurum ve kuruluşlarının hem de sivil toplum örgütlerinin bir araya gelmesi şarttır. Özellikle, son yıllarda üniversitemizde engelli birimleri kurulmuştur ve bu engelli birimleri periyodik aralıklarla çeşitli üniversitelerde bir araya gelmekte ve gerçekten son on yıl içerisinde bu konularla ilgili büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Benzer çalışmalar bu çocuklarımız için de yapılabilir diye ben düşünüyorum. Sizleri de Kayseri'de görmekten büyük bir mutluluk duyduğumuzu ifade etmek isteriz.

Sizlere teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyorum Sayın Rektörüm.

Bir de Sayın Rektör Vekilimiz de buradaymış galiba.

Rektör Vekilimiz, buyurun.

ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖR VEKİLİ PROF. DR. İRFAN ALAN – Değerli Başkanım, Komisyon üyeleri; hepiniz hoş geldiniz Kayseri'mize.

Ben, üyelerimizden Urfa Milletvekilimizin gündeme getirdiği “Gıdaya ve ilaçlara çok dikkat edilmeli.” meselesi üzerinde durmak istiyorum. Hakikaten, bu Komisyon aracılığıyla eğer Türkiye çapında tüketilen gıdalara helal sertifika alma zorunluluğu getirilirse bu çok büyük bir adım olur diye düşünüyorum. Yani dış macunlarında bile -doktorlarımız, doktor milletvekillerimiz daha iyi bilir- bütün ürünlerde neredeyse florür var ama ben florürün uzun vadede beyne zarar verdiğini okumuştum bir yerde. Mesela, alüminyumların, alüminyum kaplardan içilen içeceklerin alzaymırı tetiklediğini, alzaymır hastalarının sayısının arttığını okumuştum. Ne bileyim, polikarbon plastiklerin içerisinde Bisphenol A maddesi kullanımından kanser vakalarının artmasından konuşuyoruz. Yani tüketilen gıdaların üzerinde hakikaten bir hassasiyet gösterilirse Türkiye'de yaygınlaşan hastalıkların daha baştan önünün kesilebileceğini ben düşünüyorum. Bu konuda da Komisyonumuzun bir adım atarsa çok faydalı olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyorum Sayın Rektörüm.

Tabii, bu konu gerçekten hassas. Bizim Komisyonunda da Sayın Mehmet Ali Cevheri bu konuda bizim temsilciliğimizi yapıyor, genelde o konuyu dillendiriyor ve çok da yavaş yavaş dikkat çekmeye başladı.

Şimdi, tabii, Sayın Bakanımız Sayın Taner Yıldız, uzun süre Bakanlık yapmış ve gerçekten enerji konusunda Türkiye belli bir noktaya geldiyse Sayın Bakanımın hiç şüphesiz ki büyük katkıları var. Biraz sonlarda söz veriyoruz ki Sayın Bakanım da biraz bu konuyu daha fazla dinlesin diye ben arzu ettim. Daha sonra da inşallah, STK'ları dinleyelim, ondan sonra söz vereceğimiz arkadaşlarımız da var, ailelere de söz vereceğiz.

Buyurun Sayın Bakanım.

TANER YILDIZ (Kayseri) – Değerli Başkanım, kıymetli arkadaşlar, sivil toplum örgütlerimizin değerli temsilcileri, annelerimiz, bizatihi bunu yaşayan değerli kardeşlerim; ben öncelikle Komisyonumuza hoş geldiniz diyorum. Kayseri'yi seçmiş olmanızdan dolayı da bir kez daha teşekkür ediyorum. Hem Komisyonunda bulunan Çetin Bey'in hem de Hülya Hanım'ın iyi bir ev sahipliğiyle beraber sizleri Sayın Valimizin ve Büyükşehir Belediye Başkanımızın da ağırlamalarıyla inşallah, burada faydalı olacağınız güzel toplantı zemini oluşmuş oldu. Tekrar sizlere teşekkür ediyoruz Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarıma da.

Çok tekrara girmemek açısından, kısaca şimdi, burada özellikle aile merkezi çok disiplinli... Çocuk ve aile ruh sağlığı birimlerini anlatırken Hakan Bey, teşekkür ediyoruz, devletle ortak dilin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha burada vurgulamış olduk. Bunun tesis edilmesi, paydaşlarının tespit edilmiş olması ve hayatın kolaylaştırılması aslında bu kardeşlerimiz için son derece önemli. Değerli Müftümüz de mutlaka bahsedeceklerdir. Çünkü imtihan çok farklı şekilde önümüze geliyor ve bu soru kâğıtlarındaki soruları tespit etme, bizim seçme hakkımız yok bunları, önümüze hangi soru kâğıtları gelmişse biz onlar üzerinden imtihan oluyoruz. Kimimizin sağlığı bizim için imtihan vesilesiyken kimimizin de hastalığı imtihan vesilesi oluyor. O yüzden, biz hasta olanların veya o imtihanı yaşayan kardeşlerimizin ister lojistik gerekçelerle ister kanuni, mevzuat, ikincil mevzuat, yönetmelik ne varsa bunların düzenlenmesi kamuoyu açısından önemliyken hayatın da kolaylaştırılması aslında onlar için bir o kadar önemli ve o da bizim imtihan vesilemiz olmuş oluyor.

Sunumlardan dikkatimi çeken bir önemli konu da şu: Şimdi, buğdayın kilosu yaklaşık 1-1,5 lira; unun kilosu 2,5-3 lira; ekmeğin kilosu 6 lira, glütensiz ekmeğin kilosu 35 lira, yaş pastanın kilosu 28 lira. Yani biz o hastalıkla alakalı geldiğimiz noktada onların tehditlerini fırsat hâline dönüştürmemiz gerekirken bakıyoruz hayat başka türlü akmış. Aynen şu anda yaşadığımız refah seviyesini kimden ödünç aldığımızla alakalı bir şey. Hani derler ya restorana, bir lokantaya gitmiş birisi “Siz yiying, hesabınız torununuz ödeyecek.” diye. O da yiyip çıkarken diyorlar ki: “Hemşehrim, nereye gidiyorsun?” “Duvarda bu yazıyor.” diyor, “Duvardaki doğru, sen dedenin hesabını ödeyeceksin, torununun hesabını başkası ödeyecek.” diyor.

Şimdi, bunu şunun için söyledim: Şu anda çevre şartları, bu “climate change” dediğimiz iklim değişiklikleri şu anda her türlü teknolojiyle alakalı yakaladığımız refah seviyesinin sıkıntılarını torunlarımız çekiyor. Yani ister genetik yollarla ister çevresel şartlarla hangi gerekçeyle olursa olsun şu anda bizim yaşadığımız hayatın bir nevi fırsatlarını biz yaşıyoruz, tehditlerini torunlarımız görecekler. O yüzden, insan sevdiğine, sevdiğini iddia ettiği kişilere normalde böyle yapmaz. Yani bizim o ikilemi de inancımızla beraber inşallah bertaraf etmemiz gerekiyor.

Değerli Müftümüzde mutlaka buna değinecektir. “İmtihan vesilesi” dedik. Kadın doğumcularımızın, şu anda kanunen yirmi sekiz haftaya kadar, Çetin Bey'le konuştuk, o bilgiyi verdi... Yirmi dört haftaya kadar çocuk aldırma ile alakalı her ne kadar bu kanuni olsa da bunun ne kadar İslami olup olmadığıyla

alakalı mutlaka Diyanet İşleri Başkanlığımızın da bu konuda çalışması olacaktır. Bunu şunun için söylüyorum: Bize ne kadar huzur verip vermediği çok alakalı bunun yaparken. Hem inandığımızı söyleyip de hem o konuyla alakalı tezat yaşamamız bizi sıkıntılıdırabilir. O yüzden, bununla alakalı belki Diyanet İşleri Başkanlığımızın da çalışması olacaktır ve bunu normalde çok daha rahat aktarabilir, anlatabilirler, biz de öğrenmiş oluruz.

Bu manada erken tanımlarla alakalı kısımların, eğitimin, sosyal yapının, farkındalığın, eğitimle alakalı Sayın Başkanımız çalışmalarını yapmışlar, sekiz saatlik eğitimin ilk anda yirmi saate, daha sonra kırk saate çıkmasıyla alakalı çalışmalar, bunların her birisini son derece önemli buluyoruz.

Bir sosyal kısmı da bakın, birbirini anlamayan veya anlamakta güçlük çeken eşlerin boşanmalarıyla alakalı konuda yine Diyanet İşlerimizin ön planda olmasıdır, olması gerektiğidir. Ortada bir sıkıntı varsa, bir imtihan varsa bunu hep beraber toplumun bütün paydaşlarıyla beraber, ben, sen, o bütün kurumlarla beraber yönetebilmemiz lazım. Onların hayatını kolaylaştırıcı ve en sevmeyen helalin geciktirilmesiyle alakalı, belki de önlenmesiyle alakalı bir çalışmayı da belki Diyanet İşleri Başkanlığımız bu konuda bir sosyal donatı olarak inşallah yapacaktır.

Ben, tekrarlara girmemem açısından şu anda konuşmamı sonlandırıyorum ve tekrar Sayın Başkanım, bu yaptığınız başarılı, faydalı ve inşallah geleceğimize ışık tutan çalışmalardan dolayı bütün milletvekili arkadaşlarımıza ve sizlere tekrar ediyoruz, Kayseri'ye hoş geldiniz.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Tabip Odası Başkanımız, buyurun.

KAYSERİ TABİP ODASI BAŞKANI PROF. DR. HÜSEYİN PER – Böyle bir programa katılmaktan çok memnun oldum.

Hem Kayseri Tabip Odası Başkanı hem Erciyes Üniversitesinde bir çocuk nöroloğu hem de Türkiye Çocuk Nörolojisi Derneği Yönetim Kurulu Üyesi olarak burada bulunmaktan, birtakım düşündüğüm şeyleri, belki aykırı gelecek bazı şeyleri söylemek istiyorum.

Öncelikli olarak, Meclisimizin böyle bir şey yapması çok güzel, sizleri burada görmekten dolayı da çok memnun oldum.

Her yıl ülkemizde 1 milyon 300 bin tane çocuk doğuyor. Türkiye'de yapılmış, Gazi Üniversitesinden bir çalışma var, 5 bin SP'li hasta doğuyor, 5 bin serebral palsili hasta doğuyor, ortalama 4,4.

TANER YILDIZ (Kayseri) – Yıldı mı Hocam bu?

KAYSERİ TABİP ODASI BAŞKANI PROF. DR. HÜSEYİN PER – Yıldı, bir yılda.

Doğum öncesi ve doğum sonrası takip çok önemli. Aslında, 2000'li yıllardan sonra sağlıktaki birçok gelişmeden dolayı bu oranının düşmesini beklerken prematüre çocukların çok yaşamasından dolayı artık yirmi altı haftalık çocukların daha fazla yaşatılmasından dolayı, o elimizdeki imkânlardan dolayı serebral palsi oranında bir değişiklik olmadı.

Benim burada söylemek istediğim, bu hastalara yeni doğan uzmanlarının özellikle dâhil olması... Çünkü biz bu hastaları altı aylıkken, beş aylıkken gördüğümüzde bu hastaların nörolojik sekilli olduğunu görüyoruz ve erken fizik tedaviye başlanması gerekiyor. Türkiye'de bir çalışma yapılmış serebral palsi ile ilgili, bin canlı doğumda 4,4 görülüyor. Bunların takibi ne çocuk nöroloğunun işi ne çocuk psikiyatristinin işi ne bir başkasının işi, multidisipliner bir yaklaşımla hepimiz bu işin içinde olmalıyız. Otizm için bahsettiğiniz şey için aslında bir fizyoterapi uzmanının, fizik tedavi uzmanının, çocuk sağlığı uzmanının, çocuk nörolojisi uzmanının, çocuk ruh sağlığı uzmanının hepsinin aslında bir multidisipliner yaklaşımla bu işin içinde olması lazım. Herkes gemisinin kurtaran kaptan konumunda. Biz burada hata yapıyoruz, inşallah, bundan sonra, bu tip toplantılardan sonra bunlara multidisipliner yaklaşmayı... Kendim için de söylüyorum. Burada çocuk ruh sağlığı uzmanı arkadaşımız var, sadece

otizmle ilgili çocuk ruh sağlığı kısmından bahsetti. İnaniyorum ki çocuk nörolojisi uzmanlarının çocuk ruh sağlığı uzmanlarından daha fazla tanı koyduğunu düşünüyorum ben. Bu ifade benim ifadem değil, bu ifade bir çocuk ruh sağlığı uzmanının ifadesi.

Burada bir problem var, çocuk nöroloji uzmanı ayrı tarafta çalışıyor, çocuk ruh sağlığı ayrı tarafta çalışıyor, fizik tedavi uzmanı ayrı bir tarafta çalışıyor. Bu multidisipliner yaklaşımı bir araya getirmediğimiz müddetçe, özel eğitimi bir araya getirmediğimiz müddetçe özel eğitimcileri bu işin içine katmadığımız müddetçe... Az önce bahsettiler yani bu özel eğitim uzmanı bir aylık sertifikayla olmaz. Bunları söylediğimiz zaman yanlış anlaşılmasın, daha iyi, daha güzel olsun.

Şimdi, serebral palsy hastaları, bakın, burada ailelerimiz var. Bizim serebral palsy hastalarında Türkiye genelinde 20 üniversitede yaptığımız çalışmada malüsyon oranı, beslenememe oranı yüzde 80 civarında. Bu oran bizim sıkıntımız. Aileler raporlara geliyor, beslenme raporlarına geliyor, binbir zorluk çıkarıyoruz biz. Bakın, ben kendi adıma söylüyorum, kanun oraya koymuş, “Şunları, şunları yazacaksınız.” “Bunları yaptığımız zaman katılım ücreti alır, bunları yapmadığınız zaman yoksa hep yüzde 20’sini öder.” Bakın bu kurallar konmuş ama bu kurallarda da problemler var. Annelere destek, bakın, babalar için söylemiyorum, özellikle annelere destek... Anneler evde bunlarla baş başa kalıyor, maalesef baş başa kalıyor ve bunların çoğunda tükenmişlik sendromu ortaya çıkıyor, özellikle annelerde. Baba maça gidiyor, kahveye gidiyor, bir yere gidiyor, bir şekilde kendini oylaydan soyutluyor ve daha sonra da bahsettiğiniz boşanma... Çok hastaya anneannenin baktığını, çok hastaya babaannenin baktığını maalesef müşahade ettik.

Şimdi, otizmden bahsettik. Yine, iğneyi de çuvaldızı da kendime batıracağım. Otizmin tedavisinde, bakın özellikle söylüyorum, aileler de burada, ilaç tedavisinin yeri yoktur. Korteksin, Serebrolizin, Burinex, IVIG, ağır metallerin şelasyonu vaka bazlı tek tük olabilir. Ama genel manaya baktığımızda bunların yeri yok. Birçok hekim arkadaşım yazıyor, işte Neşe Hanım burada, beni davet eden arkadaşım, çocuk nörolojisi uzmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesinden, biliyor, kendi de görüyor. 5-6 tane reçete geliyor. Özel eğitim, özel eğitim, özel eğitim... Eğer hastanın agregasyonu varsa, saldırganlığı varsa o zaman işin içerisine çocuk ruh sağlığı uzmanları girecek. Ben otizm tanısı koyduğum her hastayı mutlaka çocuk psikiyatristine gönderiyorum. Tek bir reçete yazmadım otizmlili hastaya, Risperdalıymış, bir başka ilaçmış, tek bir reçete yazmadım, çocuk psikiyatri uzmanına gönderiyorum. Ama onlar ne yapıyor? Kusura bakmasın, arkadaşım, burada, “Özel eğitim.” diyoruz, gönderiyoruz, ondan sonrası zaten Kayseri tabiriyle bağ duvarı. Bakın, en çok burada sıkıntımız ortaya çıkıyor.

Devletimiz SMA konusunda çok büyük paralar harcayarak SMA’lı hastalarımızı tedavi ediyor, Allah razı olsun. Bakın, SMA hastalarına harcadığımız paranın belki de onda 1’iyle Türkiye’de özel eğitimin bir yıllık masrafını çıkarabiliriz. Haftada iki saat, ben Çetin Bey gibi otuz saat falan demiyorum, en azından haftada on saat, devlet bunu karşılamış olsa birçoğunun problemi çözülebilir.

Zihinsel yetersizlik, mental retardasyon bakın, çok güzel ifade etti çocuk psikiyatristi arkadaşım. Yüzde 90’ı eğitimden faydalaniyor. İşte, bunlara elimizden geleni yapmak zorundayız. Yani asıl Hükûmete, devlete işin düştüğü nokta burada. Diğerlerine bir şey yapmayalım -demiyorum, bunlara da yapalım elimizden gelen neyse yapalım.

Şimdi, Büyükşehir Belediye Başkanım burada, seçimden önce de söyledim, seçimden sonra da söyledim, burada da söylüyorum. Engelsiz çocukevleri kuruldu Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından, teşekkür ediyoruz, eline sağlık. Ama bu yetmez, kurmamız gereken özellikle bu ailelerin haftada iki gün, ayda iki gün, üç gün, dört gün bu çocukların bakılabileceği merkezlerin kurulmuş olması. İşte, bu otizm merkezi olsun ister serebral palsy merkezi olsun, bunların kurulması gerekiyor.

Tanı konusunda aile hekimlerine çok iş düşüyor. Ya, çok zor değil, bir yeni doğan çocuğu muayene ederken, süt çocuğu dönemindeki çocuğu muayene ederken şöyle masaya vurup da bir sesine baktığını, ismini seslendiği görmesi çok zor değil aslında. Bununla ilgili çalışmalar yapılıyor, inşallah, yol katedilir.

Benim burada özellikle söylemek istediğim şeylerden bir tanesi, telefon, tablet, televizyon, 3T dediğimiz şeyler. Bu 3T'ten çocuklarımızı uzak tutmak zorundayız. Çocuklarımızı beslerken zehirliyoruz, işte kendimiz iş yapacağız derken zehirliyoruz. Bakın, bizim belki de hani aradığımız şeyler... Gıda var, doğru, ilaçlar var, doğru. Ama özellikle bu televizyon, tablet, telefonda uzak tutmamız gerekiyor.

Çocuklarımızın rapor çilesi bitirilmelidir. Bakın, bu çocuklar rapor almak için çok dolaşıyorlar. Sizler de yaşamışsınız, buradaki milletvekillerimizin çocuklarının da olduğunu da duydum. Şimdi, çok fazla uğraşıyorlar. Mesela, Down sendromlu bir çocuğa bir sene sonra rapor için tekrar yazıldığını gördüm ben, itiraz ettim, doğru değil bu, bu çocuğun genetik tanısı var. Burada bir eksiklik varsa bunların giderilmesi gerekir. Hekimlerin dağılımının doğru ve adil yapılması gerekiyor. Türkiye'de 250 civarında çocuk nörolojisi uzmanı var. Bakın, ben Erciyes Üniversitesinde arada hasta bakıyorum, özellikle özel hasta bakmaya başladım, son bir senede üniversitedeki ekonomik sebeplerden dolayı. Her 2 hastadan 1 tanesi Sivas'tan geliyor. Sivas'tan gelmesinin gerekçesi, Sivas'ta çocuk nörolojisi uzmanının olmaması. Ama benim bölümüme mecburi hizmetten 6'ncı öğretim üyesi atandı. Burada bir yanlışlık var. Şehir hastanesinde çocuk nörolojisi uzmanı yokken Erciyes Üniversitesine 6'ncı çocuk nörolojisi uzmanı atandı. Şimdi, 2 tane çok şükür şehir hastanesinde, yükün büyük bir kısmını alıyor.

Bir diğer önemli şey de akraba evlilikleri. Türkiye'de yüzde 25 oranında akraba evliliği var. Mental retarde hastalarının, zekâ geriliği olan hastaların birbiriyle evlilikleri önlenmelidir, buna kanuni bir şey mi yapacağız. Normal şartlarda insan haklarına aykırı bu. Ama mental retarde kişilerin birbiriyle evlendirildiğinde ortaya çıkan çocuklarda da problem oluyor. Bu, bir kanuni gereklilik midir, yok başka bir şey midir, bilmiyorum.

Dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu için özellikle okul, aile, çocuk... Burada Millî Eğitim Müdürümüz de var. Dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu olan çocuklarımızın sınıflarda çoğu zaman sıkıntı çektiğini görüyorum. Öğretmen arkadaşlar da sıkıntı oluyor yani hepsi için söylemiyorum ama maalesef bir kısmında... Bu çocukların tedavisinin en önemli kısmı öğretmenlerimiz, tedavisinin en önemli kısmı aileler olduğu kadar öğretmenlerimiz.

Aslında, Sayın Vekilim Hülya Hanım'da söyledi istihdamla ilgili. Bitiriyorum Sayın Başkanım. Bunların eğitilerek özellikle iş okullarında topluma kazandırılması gerekiyor.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyorum.

Hatta bize yazılı da gönderebilirseniz çok memnun oluruz. Ayrıca, uzman arkadaşlarımız Hakan Bey, Neşe Hanım Hocamın söylediklerini dikkate alalım. Bir de Hocamdan yazılı isteyelim, çok daha iyi olur.

Bu arada şimdi, tabii, çok teşekkür ediyorum Başkanımıza. Belediye Başkanımıza, rektörümüze, tabii, başta Sayın Valimize. Bunların istihdamıyla ilgili konu çok önemli. Bu çocuklar yaptıkları işi iyi yapıyorlar, düzgün yapan çocuklar, hatta çok hassas noktalarda bu çocuklardan da faydalanıyorlar.

Kayseri, organize sanayilerin bol olduğu bir yer, onun için de biz tercih ederken aslında onu da tercih ettik. Sayın Valilerimizi de genelde organize sanayisinin başkanı olarak biliyorum ben, öyle herhâlde, öyle olması lazım. Ticaret ve sanayi odaları var. Bu istihdam konusu üzerinde durmamız çok faydalı.

Bir de Hülya Hanım vardı galiba. Hülya Hanım Etimesgut'taki ziyaretimizde var mıydınız?

HÜLYA NERGİS (Kayseri) – Vardım.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Vardınız. Çetin Bey de vardı, iyi oldu.

Biz Etimesgut'ta çok güzel bir binaya gittik. Yani belediye mükemmel bir şey yapmış gerçekten yani takdir etmek lazım. Ama ben şahsen kullanımını beğenmedim, içini de boş gördüm. Sayın Valim, Sayın Belediye Başkanımız, bu binaların içi boş olmasın, buna dikkat edelim. Yaptığımız binayı en fonksiyonel nasıl kullanacağız, nasıl değerlendireceğiz, buna çok dikkat edelim. Örneğin, başka yere daha gittim, isim vermemiz belki doğru olmaz, o açıdan vermeyeyim. Ya, orası da çok methedildi ama baktım ki yani fonksiyonel konusunda bence sorunlarımız devam ediyor.

Bir de yine, çok iyi yerler var, STK'larla, vakıflarla yerel yönetim yapmış, vakıflar devralmış, STK'larla beraber işletiyorlar. Ama daha çok işte diyorlar ki: “Zenginlerin çocuğu gelebiliyor.” Şimdi, tamam, zenginlerin çocuğu da gelecek ama çocukların zengini fakiri yok, çocuklar aynı, çocuklar eşit. Başkanlarımıza yani Sayın Valime, sayın Belediye Başkanımıza, sayın Kayseri milletvekillerimize söylediğim bu. Burada gördüğümüz kadarıyla hayırseverler de var, burada bu irade de var. İnşallah, bu tesisler yapılır ama bence tesislerimizi önce iyi planlayarak açalım, açmadan önce içini çok iyi şekilde dolduralım, buna çok dikkat etmemiz gerekiyor diye düşünüyorum.

Antalya'da, bir de Muğla'da varmış. Ben Antalya'dakini gördüm ama Muğla'dakini görmedim. Orada büyükşehir belediyeleri molaevleri yapmış. Tabii, molaevleri şöyle: Aile bir gün bir yere gidecek, çocuğu bırakacağı yer yok veya kalacakları yer yok. Bu molaevleri ona çok faydalı oluyor o konunun çözümünde. Tabii, buna da dikkat etmek lazım. Yani aileleri de düşünmek lazım diye düşünüyorum.

İl müdürlerimizi kısa bir dinleyelim. Önce ailelerden dinleyelim, daha sonra il müdürlerimize toparlarsa iyi olur.

KAYSERİ ZİHİNSEL ENGELLİLERİN EĞİTİMİ REHABİLİTASYONU VE İSTİHDAMI DERNEĞİ BAŞKANI HASAN AYKÜLTELİ - Sayın Başkanım...

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Buyurun.

Yalnız çok kısa olsun çünkü bir aile var.

KAYSERİ ZİHİNSEL ENGELLİLERİN EĞİTİMİ REHABİLİTASYONU VE İSTİHDAMI DERNEĞİ BAŞKANI HASAN AYKÜLTELİ – Sayın Valim, Sayın Komisyonumuz, değerli misafirler; hepinize çok teşekkür ederim.

2005 yılından önce Kayseri'de özel eğitim sınıfının sayısı 10 taneydi, iş okullarının sayısı 2 taneydi, bugün Kayseri'de 44 tane rehabilitasyon merkezi var şu anda, 13'ün üzerinde meslek okulu var. Çok şükür Kayseri sayılı vilayetler arasında aşağı yukarı 1'inci, özel eğitimde hiçbir sıkıntımız yok. Yani ben dernek olarak bunu söylüyorum, benim görüşüm.

Özel eğitimde -dinledim, konuşmacılarımızı- genellikle devletimizin bazı kaynakları boşa gitmektedir. Şu anlamda: Kesinlikle ve kesinlikle ayrı kurum yapmaktansa kaynaştırmaya önem verilmeli. Çok ağır düzeyde olan engellilerimiz hariç normal öğrencilerimizle birlikte eğitimin her kademesinde çocuklarımızı kaynaştırmaya gidilmeli ve peşinden de istihdama önem verilmeli. En büyük sıkıntımız bu. Ankara'ya gidiyoruz, başka yerlerde toplantılara gidiyoruz, tamamen özel eğitim, aldığımız çok mesafe bir şey yok. Olmuş bir şey var ama kaynaştırmaya önem vereceğiz birinci derecede. Biz burada konuşuyoruz ama Sarioğlan'da ne olduğunu bilmiyoruz, Sarioğlan'daki çocukların durumunu bilmiyoruz, Felahiye'de çocukların ne olduğunu bilmiyoruz. Öyleyse eğitimci olarak eğitime önem vereceğiz ve kaynaştırmaya önem vereceğiz. Ben bunu önemsiyorum.

Bir de istihdamı...

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Bir de istihdam tabii...

Teşekkür ediyorum, anladık.

KAYSERİ ZİHİNSEL ENGELLİLERİN EĞİTİMİ REHABİLİTASYONU VE İSTİHDAMI DERNEĞİ BAŞKANI HASAN AYKÜLTELİ – Burada size çok teşekkür ediyorum, aynı zamanda Hükümetimize çok teşekkür ediyorum. Bu istihdamın önünün açılmasında Kendi İşini Kurma Projeleri’nde çok büyük destek verdik.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkürler.

Tabii, Sayın Valim, bu kaynaştırma olayı gerçekten çok önemli. Biz Aksaray’da gördük, yaşadık yani bu, Aksaray’da da olabilirdi, İstanbul Aksaray’da da olabilirdi, Kayseri’de olabilirdi, mümkün bir şey bu. Yani ailelerin, iki tarafın da eğitimi şart Sayın Valim, bu çok önemli bir şey, belki bu tür toplantıları ailelere, okullarda yapmak lazım, televizyonlarda yapmak lazım; size çok görev düşüyor gerçekten. Ama zor bir şey bu. Çünkü kaynaştırma eğitimi olmadığı sürece bu çocuklara ne yapsak zor, kaynaştırma çok önemli. Aileler çok memnun bu kaynaştırmadan. Ama öbür aileler de başka şeyler düşünüyor, ağzımıza almayalım şu anda düşündüklerini, hoş değil ama. Bu da bir gerçek, hatta Türkiye’nin değil, dünyanın da gerçeği. İnşallah, hep beraber bu konu üzerinde duracağız.

Ailelerden konuşmak isteyen var mı?

AYŞE ÜLKÜ ÖZCAN – Ben konuşmak istiyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Buyurun.

AYŞE ÜLKÜ ÖZCAN – Merhabalar. 24 yaşında hem otizmli hem de Down sendromlu bir meleğin annesiyim.

Yirmi dört sene önce bırakın Kayseri’yi, İstanbul’da bile özel eğitim merkezleri yoktu, doğru düzgün tanı Down sendromu olduğu için konulmamıştı, oğluma beş sene önce otizm tanısı konulabildi. Toplum ilerledikçe, medeniyet seviyemiz yükseldikçe inşallah bu problemlerin bir çözüme ulaşacağına inanıyorum.

Şimdi, sayın vekillerimizin hepsinin söyledikleri ortak sorunlarımız. Çetin Bey’in de bahsettiği gibi, 4 tane üniversitenin olduğu bir şehirde özel eğitim bölümünün olmaması bence büyük bir eksiklik.

Ben, aynı zamanda toplum yararına hizmet veren Zihinsel Engelli Çocuklar Vakfı ZİÇEV’in de Yönetim Kurulunda çalışıyorum. Amacımız, farkındalık yaratmak. Bu çok önemli. Ben yirmi dört yıldır, Kayseri’de yaşadığım problemleri biliyorum. Birçok engelli çocuğun ailesi gibi, annesi gibi ben de çok dışlandım, oğlum da çok dışlandı, gönderecek kreş bulamadık, hepsi velilerden alacakları tepkilerden dolayı bizi reddetti. Kendi imkânlarımızla, kendi yağımızla kavrularak 24 yaşına kadar geldik fakat çırpına çırpına geldik. Devletin herhangi bir desteğini engelli bir ailenin arkasında görmek mümkün değildi. Sadece şu anda eğitim olarak bize çok cüzi bir miktarda, haftada iki saat gibi komik bir düzeyde eğitim ücreti tanınıyor. Bu da kesinlikle yeterli değil. Normal çocuklar kırk saat eğitim alırken bizim çocuklarımızın haftada iki saat eğitim alması adalet değil.

Ben, Kayseri’de çok şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Toplum yararına hizmet veren bir vakıf olduğumuz için sağ olsun, belediyelerimiz, belediye başkanlarımız bizim vakfımıza gerçekten ellerinden gelen bütün desteği fazlasıyla verdiler, her konuda ne zaman kapılarına gitsek bizi geri çevirmedi, her zaman destek oldular; buradan çok teşekkür ediyorum bütün belediye başkanlarımıza.

Asıl önemli olan, bir anne olarak, bir veli olarak bütün bu söylediğiniz, Çetin Bey’in üzerinde durduğu konuların dışında bir de veli olarak “Biz öldükten sonra ne olacak?” kısmı var. Bütün engelli çocuk aileleri gibi ben de, eşim de biz öldükten sonra bu çocuklarımızın ne olacağını konusunda çok büyük endişelerimiz var. O kadar büyük endişelerimiz var ki şöyle dua ediyoruz, birçok velide de gördüm bunu: “Allah’ım oğlumu benden sonraya bırakma.” diye. Bu çok acı bir dua biliyor musunuz? Ben, burada devletin desteğini arkamda hissetmek istiyorum. Ben, öldükten sonra engelli çocuklarımıza

devletin sahip çıktığına inanmak ve bilmek istiyorum. Onların yaşam köylerinde, yaşamevlerinde sporla, sosyal aktivitelerle, seyahatlerle, psikologlarıyla, doktorlarıyla yaşayabilecekleri bir yer istiyorum ve bunun garantisini, bunun için çalışmaların yapılmasını görmek istiyorum. Ben değil, bütün engelli ailelerin bunu görmek istediğine de eminim. Bu konuda bizim engelli çocuklarımızın bizlerden, sizlerden, devletten, hayattan alacakları var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyoruz.

Gerçekten, tabii, önemli bir sorun bu. Ama yavaş yavaş ben de çözüldüğünü görüyorum. Örneğin, biz Kırşehir’de tam akşam üstü bir yer gördük, Aile Bakanlığının engelsiz yaşam merkezi, yaşları da bir hayli var ve çok güzel pırl pırl bir yer. Artık yerel yönetimlerimiz de, tabii, bu kamu kuruluşlarımız da bir bütünlük içerisinde bu dağınıklık sorununu da inşallah çözeceğiz. Bu endişemiz Allah’ın izniyle kalmayacak, ben inanıyorum. Bu duyarlılığı, bu farkındalığı yaymaya devam edeceğiz.

Çok teşekkür ediyorum.

Ailelerimizden başka konuşmak isteyen var mı?

EMİNE YILMAZ – Sayın Başkanım...

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Buyurun.

İl müdürlerimiz biraz geç kaldılar ama sonra onları da dinlemiş oldular.

EMİNE YILMAZ – Sayın bürokratlarım, buradaki misafirler; herkese hoş geldin diyorum ve böyle bir konuyu ele aldıkları için çok teşekkür ediyorum gerçekten.

Birçok sorunumuzu zaten burada dile getirdiler. Bizim en büyük sorunumuz eğitim süresinin yani eğitim saatlerinin çok kısa olmasıydı, bundan da bahsedildi. Yani hocamın dediği gibi, özellikle nöroloğumuzun her söylediği doğruydı ve çok güzeldi. Eğitim saatinin haftada on saate çıkarılmasını, tam gün olmasını isterim. Mesela, yurt dışında kırk saat gibi bir süre var. Burada bizim aldığımız sekiz saatlik eğitim yeterli olmuyor. Çocuk tam disipline giriyor ya tatil oluyor ya bir şey oluyor, bir şekilde süre, kırk saat yeterli gelmiyor.

Bunun dışında, ben çalışan bir anneyim, gerçekten, mücadele veriyorum. İnsanların empati yapmasını istiyorum. Mesela, bir ders programım hazırlanırken çocuğumu okula götürdüğüm günlerde bana izin verilmiyor. Ama ben “Yönetmelikte şöyle bir madde var.” dediğim zaman “Mümkün değil.” dedikleri hâlde yönetmelik maddesini gösterdiğim zaman yapmak zorunda kalıyorlar. Mesela, benim yurttan nöbet tutmamam gerekiyor engelli çocuğum olduğu için, empati kurmadıklarından “Biz de bir hastalık bulalım, biz de nöbet tutmayalım.” tarzında şeyler yaşıyorum. Gerçekten, ben çalışan bir anneyim, mücadele veriyorum çok zorluklarla, empati kurmasını istiyorum insanların; böyle.

Çok teşekkür ediyorum.

Allah devletimize zeval vermesin. Gerçekten, o kadar hak veriyorlar ki bize ve ben inanıyorum, bundan sonra da daha çok hak verecekler. Çalışan anneyi destekledikleri için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Nerede çalışıyorsunuz?

EMİNE YILMAZ – Ben, Bünyan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde çalışıyorum. Gerçekten, o kadar büyük sıkıntılar yaşadım ki Urfa’da çalıştım ,anlatamadım, bir türlü karşımdakilere anlatamıyordum “Mümkün değil, imkânsız, yapamayız böyle bir program, size ders programı olmaz.” diyorlardı, ben yönetmelik maddesiyle çıktığım zaman -sabaha kadar yönetmelik araştırdığım oldu, böyle bir hakkım var mı acaba- yapabiliyorlardı, programımı değiştirebiliyordu. Bana şöyle bir muamele yapıyorlardı: “Engelli annesiysen çalışma, ne yapalım, bizim de çocuğumuz var.” tarzında muameleler gördüm yani.

Çok teşekkür ediyorum herkese.

Gurur duyuyorum gerçekten bu konuyu ele aldığınız için.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkürler, sağ olun.

KAYSERİ ZİHİNSEL ENGELLİLERİN EĞİTİMİ REHABİLİTASYONU VE İSTİHDAMI DERNEĞİ BAŞKANI HASAN AYKÜLTELİ – Sayın Başkanım, müsaade ederseniz...

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Ben konuşuyorum. Size daha sonra söz vereceğim.

Bunların hepsi söyleniyor. Onun için, bunlar var, hanımefendinin söylediği var, bu ailemizin söylediği. Bu aileye bunlar söyleniyor, o kurumda çalışanlar da bunu söylüyor yani. Maalesef bizim insanımız artık bunu yapmamalı.

Şimdi, şöyle yapalım. Bunun üzerine, Millî Eğitim Müdürümüz bunu bizi dinledi, Millî Eğitim Müdürümüze de söz verelim. Yani Kayseri’de buna dikkat edelim. Bütün Türkiye’de etmemiz lazım. Yani bu söyleniyor “Biz de bir hastalık bulalım.” Bu söylenir mi aslında? Belli olmaz yani Allah’ın işi. Bu iş sana da gelir, yarın da gelir yani. Ama bunun denmemesi lazım. Bir de tabii, bizim bu kültüre erişmemiz lazım. Hepimize itiraf... Başımıza gelmeyince bazı şeyleri maalesef kabullenmiyoruz.

Sayın Müdürüm, buyurun.

KAYSERİ İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRÜ CELALETİN EKİNCİ – Sayın Valim, Değerli Bakanım, Araştırma Komisyonumuzun çok değerli milletvekilleri, Değerli Belediye Başkanım, rektörlerim; çok teşekkür ediyorum.

Konu gerçekten, çok çok önemli, bizim için de önemli ve büyük bir yükün ve büyük bir sorumluluğun altında olduğumuzun bilincindeyiz kesinlikle. Başarıya ulaştık, nihayete ulaştık diyemiyoruz çünkü sürekli yeni hedeflerimiz olacak, daha iyi olacak, çok daha iyisi olacak, bu manada çalışıyoruz.

İstatistiki olarak ilimizde gerçekten çok çok iyi durumda olduğumuzu düşünüyoruz. 9 tane müstakil özel eğitim okulumuz var, 162 adet özel eğitim sınıfımız var, 5.744 kaynaştırma öğrencimiz var yine aynı şekilde, destek eğitim odamız var 412 tane okulda, yaklaşık olarak hemen hemen ortaokullarımızın, ilkokullarımızın büyük bir bölümünde destek eğitim odamız bulunuyor, 3 tane rehberlik araştırma merkezimiz de bu okullarımıza hizmet veriyor, bu çocuklarımıza hizmet veriyor.

Tabii, otizm söz konusu olduğu için, ilimizde, bizim alanımız içerisinde 840 civarında otizm tanılanmış öğrencimiz var bizim eğitim sistemimizin içerisinde. Bunlar özel eğitim sınıflarında, okullarımızda veyahut da kaynaştırma eğitimi olarak yine sınıflarında diğer arkadaşlarıyla birlikte eğitim öğretim görüyorlar.

Efendim, istatistikleri arz ettim. Çok fazla zamanınızı almak istemiyorum. Sadece Kayseri’yle ilgili şunu söyleyebilirim: Ben on yedi aydır Kayseri’de görev yapıyorum, Kayseri’nin başarısının altında iş birliği yatıyor. Tabii, bu alanda bize her türlü desteği veren belediyelerimize özellikle teşekkür etmek istiyorum. Hangi kurumumuza gidersek gidelim muhakkak onların dokunduğu bir yer var. Herhangi bir destek talebimiz konusunda... Tabii, bu okullarımız özel olduğu için sağ olsunlar, diğer kurum ve kuruluşlarımızın yöneticilerine de teşekkür ediyorum. Aynı zamanda da gönül kapımızın, telefonumuzun her ailemize, her derneğimize açık olduğunu ifade ederek saygılar sunuyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Teşekkür ediyorum.

Aynı şekilde yine, il sağlık müdürümüz, buyurun efendim.

KAYSERİ İL SAĞLIK MÜDÜRÜ DOÇ. DR. ALİ RAMAZAN BENLİ – Sayın Başkanım, öncelikle saygılarımı sunuyorum.

Konuyla ilgili olarak ÇÖZGER’le ilgili kısımla ilgili bir bilgilendirme yapmak istiyorum. Ayda yaklaşık bin çocuğumuza ÇÖZGER raporu veriyoruz. Şu an itibarıyla bir ayın altına inmiş durumda randevularımız. ÇÖZGER’in, Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu’nun... Bu raporlamada, geçen sene yapılmış olan düzenlemede, oranlarda biraz düşüklükten kaynaklı şikâyetler alıyoruz, bu konu mevzuat değişikliğini getirebilir. Onunla ilgili bir değerlendirme yapmanızı istirham ederim.

Birinci nokta, Down sendromuyla ilgili bir konuyu paylaşmak istiyorum. Özellikle, doktorların -Çetin Bey’de kadın doğum uzmanıdır- uzmanlık tercihinde kadın doğum önceki senelere göre inanılmaz derecede alt sıralara düştü, bunun en büyük nedenlerinden bir tanesi, kadın doğumcuların gereksiz davalara maruz kalmaları. Bu davalara maruz kalmalarından bir tanesi de trizomi hastalıkları dediğiniz bu Down sendromunun taranmasındaki süreç ve sonuçlanamama konusu. Biz, Down sendromu taraması yaparken şu şekilde arz edeyim: On birinci, on dördüncü haftada testlerimizi yapıyoruz, on altıncı, yirminci haftada 2’nci testi yapıyoruz, yirminci haftadan itibaren amniyosentez ve kordosentez yapıyoruz. Kesin tanıyı amniyosentez ve kordosentezle koyuyoruz. Dolayısıyla çocuk yirmi ikinci haftayı geçmiş oluyor. Yirmi ikinci haftadan sonra çocuğu tahliye kararı çıksa bile aile diyor ki: “Ben bu çocuğu doğurmak istiyorum.” Annenin bu hakkı var. Dolayısıyla burada bir mevzuatsal düzenleme yapıp hem gereksiz birçok testi yapmamış oluruz hem de doktor arkadaşlarımızı gereksiz davalardan korumuş oluruz. Bu konunun değerlendirmesini...

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Nasıl bir mevzuat olabilir Hocam? Bir öneriniz olursa onu bize yazabilirsiniz. İyi olur.

KAYSERİ İL SAĞLIK MÜDÜRÜ DOÇ. DR. ALİ RAMAZAN BENLİ – Olur, ben öneri olarak yazayım.

İkinci nokta, özellikle, etiyoloji ve tedavi olarak bilimsel araştırmaların çağrısına çıkılması gündeme alınabilir, TÜBİTAK ve TÜSEB kaynaklı olabilir bu. Çünkü bu konuda araştırma yapacak hocalarımızın çok ciddi desteği ihtiyacı oluyor. Yani maddi olarak... Özellikle kromozomal dizilimi zaten ciddi bir maliyet, bir de bunun üzerine çalışma yaptığı zaman BAP bütçelerini aşıyor, BAP bütçelerini aştığı için TÜBİTAK, TÜSEB ayarında yani yüksek bütçeli araştırmalar yapılması gerekiyor. Tedavi konusunda, geleneksel, tamamlayıcı tıbbın da bu konuda değerlendirilmesi ve bu konuların gerçekten varsa etkinliğin ortaya çıkarılması değerlendirilebilir.

Ben, otistik ve Down sendromluların okullarını gezdiğimde şöyle bir izlenim elde ettim, onu da paylaşmak istiyorum: Bizim Down sendromlu hastalarımızın genel anlamıyla klasik bir yapıları vardır. Bunların IQ seviyeleri belli düzeydedir, genellikle toplumsal, sosyal ilişkileri iyidir ve bu çocukların ilerleyen süreçte... Biliyorsunuz, Down kafeler yapıldı, sosyal ortama da rahatlıkla girebiliyorlar. Yalnız bu çocuklar diğer otistik çocuklarla birlikte kaldığında otistik agresiflik öğrenmişliğini gördüm. Yani agresifliği otistik çocuklardan öğreniyorlar, kendileri de agresif davranıyorlar. Bunu görünce üzüldüm. Gerekirse bu konuda uzmanlar nasıl bir şey önerir bilmiyorum ama Down sendromluların ayrı sınıflarda kalmalarının daha iyi olacağını düşünüyorum.

Diğer konular zaten konuşuldu.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyorum.

Önerilerinizi bize yazılı da gönderirseniz çok memnun oluruz Sayın Müdürüm.

Şimdi, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürümüz, buyurun.

KAYSERİ AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRÜ NEVZAT ÖZER – Sayın Başkanım, Sayın Valim, değerli milletvekillerim, değerli hazırun; Sayın Başkanım, çok kısa ve özet olarak geçeceğim.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak bizim temel felsefemiz, etrafımızda duyduğumuz ya da duymaktan geldiğimiz her iniltiden, her ahu figandan, her çılgılıktan kendimizi sorumlu hissediyoruz. Bu felsefe üzerinde çalışıyoruz Sayın Başkanım.

Özellikle, Sayın Vekilim kreş konusunda bir aktarımda bulundu. Hemen notlarımı aldım Sayın Vekilim. Özellikle, Sayın Başkanım, kreşler Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının uhdesinde yer alıyor. Şu an 12 tane engelli çocuğumuz içerisinde otizm ve Down sendromlu olan çocukların da yararlandığı ve farklı engel grubunda olan çocukların yararlandığı çocuklarımız eğitim alıyor. 55 tane kreşimiz var Kayseri ilimizde. Ben, bu noktada notlarımı aldım, hemen o alandan sorumlu Daire Başkanım ile -özellikle, bir yönetmelik çalışması yapıyorlar- muhakkak bunun tekrar gündeme gelmesi konusunda az önce yazıştık, kendisine de aktardım.

Sayın Başkanım, özellikle, otizm Aile Bakanlığının uhdesinde, 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü'nde tüm Türkiye'de 81 ilde tüm valilik binalarının, büyükşehir belediye binalarını maviye boyadık. Bu konuda bir farkındalık oluşturma adına tüm maçlarda, sportif faaliyetler otizme çok güçlü bir mesaj verildi, verilmeye de devam edecek Sayın Başkanım. Özellikle, 2016-2019 Otizm Eylem Planı Resmî Gazete'de yayınlandı, bununla ilgili multidisipliner yaklaşımda çalışmalar yapıyoruz.

Bu anlamda, özellikle Sayın Başkanım, Kayseri ilimizde 7.648 ağır engelli vatandaşımız var resmî olarak, şu an, kasım itibarıyla. Bu ağır engelli vatandaşlarımızın içerisinde otizmde, Down sendromunda ve farklı engel türü olan vatandaşlarımızın çocuklarına ve vatandaşlarımıza engelli evde bakım ücreti ödemekteyiz. Bu önemli bir rakam. 2018 yılında Kayseri'de 99 trilyon, yeni parayla 99 milyon TL ücret ödemiştik sadece Kayseri ili olarak. Kayseri ilimizde yüzde 40 ve üzeri engelli olan vatandaşlarımızdan yaklaşık 36 bin vatandaşımıza engelli kimlik kartı vermişiz. Bunun yanında, özellikle engelli ve yaşlı alanında sosyal destek hattımız 183 hattına düşen rakamlar özellikle bizim için çok önemli. 2017 yılında 166 müracaat düşmüş, 2018 yılında 213 müracaat ve 2019'da 140 müracaata cevap vermişiz özellikle engelli vatandaşlarımızın sorunlarına hızlı bir şekilde cevap verme adına.

Bir de Görengöz Proje'miz vardı Sayın Başkanım. Özellikle, bir nevi baston özelliği taşıyan, görme engelli vatandaşlarımıza teknoloji harikası bir cep telefonu içerisinde yönlerini bulmaları adına Kayseri ili Türkiye'de en fazla Görengöz Projesi içerisinde bir nevi baston özelliği dağıtan telefonlar içerisinde ilk beşte yer aldı.

Benim de kardeşim bir engelli Sayın Başkanım. Aynı zamanda, bir eğitimciyim, bir psikolojik danışmanım. Engelliler alanında gerçekten hak eksenli bir yaklaşımla çalışmaya devam ediyoruz. Çünkü bu engelli vatandaşlarımızın söylemlerini üzerine özellikle kreş konusuna çok dikkat ettim. Bu konuda daha fazla bir farkındalık yaratma adına elimizden ne gelecekse, hangi tür destek sağlanacaksa hazır olduğumuzu il müdürü olarak belirtmek isterim.

Ben, aynı zamanda, Antalya'da beş yıl çalıştım Sayın Başkanım, çocuk alanında.

Tekrar Kayseri ilimize hoş geldiniz diyorum. Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Teşekkür ediyorum.

İŞKUR Temsilcimiz var mı?

Şimdi, şöyle: Ekrem Bey, gerekirse siz de konuşursunuz.

Tabii, istihdam burada çok önemli. Biz hatta Kayseri'yi zaman zaman aklıma geliyor benim, inşallah, bir pilot bölge olarak Kayseri'de bir şeyler yapılabilir hem istihdam hem diğer konularda, eğitim konularında. Kayseri'de bir pilot bölge uygulaması Bakanlıkların kontrolünde, desteğiyle, yerel yönetim desteğiyle belki bir pilot uygulama burada yapılabilir. Kayseri'ye de bunun çok yakışacağını düşünüyorum.

Sizin istihdam konusunda aşığı yukarı neler yaptığınızı biliyoruz ama Kayseri özelinde neler yapılabilir. Ekrem Bey, sizin de eski söylediklerinizi biliyoruz, Kayseri için yeni şeyler duyalım.

Çok teşekkür ederim.

Sizi de dinliyoruz, buyurun.

KAYSERİ ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRÜ AYŞE AK – Sayın Başkanım, ben İŞKUR'un engelli vatandaşlara ve engelli öğrencilere ne yaptığından genel anlamda şöyle bir bahsedeyim.

Zihinsel engelli, otistik öğrencilere ve engelli vatandaşlara yönelik kendi bünyemizde çalışan iş ve meslek danışmanlarımız içinde engelli koçlarımız var. O engelli koçlarımız Genel Müdürlük tarafından eğitim almış ve eğitimini sürdürmekte olan meslek danışmanlarımız. Kayseri'de engelli olan her iş arayanın bir engelli koçu var. Kurumumuza geldiğı zaman öncelikle danışmanlık hizmeti alıyorlar. Koçlarımız onların hikâyesini dinleyip işe yönlendirme yapabiliyorlar, eğer işe yönlendirmeye ve istihdama hazır değilse onlara kendi işini kurma projelerinden bahsedip, 18 yaşını tamamladıysa, girişimcilik sertifikası varsa ve yüzde 40'ın üzerinde engeli varsa kendi işini kurma projelerine yönlendiriyorlar.

Bununla ilgili Kayseri'deki bütün ilçelere bağı SYDV'lerle kayıtlı bulunan tüm engelli vatandaşlarımıza yönelik hibe programı kapsamında seminerler düzenledik. Seminerler sonunda bu programa başvuru yapmak isteyen engelli vatandaşlarımız İl Müdürlüğümüzde düzenlenen girişimcilik eğitim programlarına yönlendirilmiştir.

Engellilere yönelik hibe projelerine toplamda 2019 yılı içerisinde 48 başvuru yapılmış olup 36 proje kabul edilmiş ve onaylanmıştır. Geçen yıllardan da devam eden 24 aktif projemiz vardır. Ayrıca, 2019 yılında engelli vatandaşlarımıza yönelik düzenlenen mesleki eğitim kursları kapsamında Melikgazi Toplum ve Ruh Sağlığı Merkeziyle iş birliği yapılarak buradaki engelli vatandaşlarımıza yönelik çeyiz ürünleri hazırlama elemanı mesleğinde mesleki eğitim kursu düzenlenmiş ve ayrıca 30 liralık da cep harçlığı ödenmiştir.

Bunun yanı sıra, yine, İŞKUR'un bünyesinde çalışan iş kulübü eğitimcilerimiz var. Bu iş kulübü eğitimcilerimiz ne yapıyor? Engelli öğrencilere ve vatandaşlarımıza yönelik gruplar oluşturup onlara öz geçmiş hazırlama, istihdamda neler yapabilir, kendini nasıl ifade edebilir gibi özelinde eğitimler veriyor.

Yine, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Genel Müdürlüğümüzle imzalanan bir protokole yönelik özel eğitim okuluyla yaptığımız toplantılar, çalışmalar ve Melikgazi RAM'la birlikte yaptığımız toplantı sonucunda özel eğitim okulunda düzenlenen kurum faaliyetleri ve engelli vatandaşlarımıza yönelik kurum hizmetleri anlatılmış, sunumda engellilerin kamu ve özel sektörde işe alım süreci, engelli hibe destekleri, staj olanakları, iş başı eğitim programı hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Kayseri'de sektörün önde gelen firmalarının insan kaynakları müdürleri öğrenci velileriyle buluşturularak özellikle iş gücü hakkında, organize sanayideki ortam hakkında bilgiler verilmiştir.

Yine, 11 ve 12'nci sınıf öğrencilerimize yönelik özel eğitim kurumlarında velilere yönelik velilerinin de katılımıyla öğrencilere iş arama becerileri, mülakat, işveren görüşmeleri hakkında engelli koçlarıyla iş kulübü faaliyetimiz sürdürülmüştür.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyoruz.

Tabii, siz yapılanları anlattınız.

Ekrem Bey de konuşsun. Ama bundan sonra Kayseri özelinde daha değişik şeyler düşünelim.

KAYSERİ ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRÜ AYŞE AK – Sadece şunu söylemek istiyorum: Kayseri işverenleri yüzde 98 doluluk oranıyla çalışan Türkiye’de 1’inci sırada. Ama işverenlerimizden sadece sıkıntımız şu: Onlar sağlam engelli arıyorlar, özellikle zihinsel engellileri istihdam etmek istemiyorlar. Daha dün şube müdürümüzle birlikte özellikle, zihinsel engelli öğrencileri ve aileleriyle birlikte iş yeri ziyaretleri yaptık, onları fabrika ortamlarına götürüp ikna etmeye çalıştık. Yani veliler biraz kabullenmek istemiyorlar, illa onların belli iş yerinde, ortamda çalışmalarını düşünüyorlar ama sanayi ortamı bunu götürmüyor. İşverenler de iş kazası geçirme riskinden dolayı kabul etmek istemiyorlar.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Yani hep çalışacağız.

Tabii, bu arada şey de çok önemli. Millî Eğitim Müdürümüz, halk eğitim olayı da çok önemli bu çocuklar için.

Ekrem Bey, buyurun.

TÜRKİYE İŞ KURUMU İSTİHDAM UZMANI EKREM KAYACI – Teşekkürler Başkanım.

Sayın Bakanım, Sayın Valim, sayın milletvekillerim, Sayın Belediye Başkanım, değerli katılımcılar; hepinizi İŞKUR Genel Müdürlüğü adına Komisyonda görevlendirilen bir uzman olarak ve Komisyonumuz adına saygıyla selamlıyorum.

Burada, İl Müdürümüz Ayşe Hanım yaptığı çalışmalardan Kayseri özelinde bahsetti ama ben Kayseri’nin -Sayın Valimize ziyaretimizde de belirttim- gelişmiş, sanayileşmiş bir ilimiz olması hasebiyle kendi benzer büyüklükteki illerimizden örnek vereceğim, mesela, Bursa’da ve Manisa’da zihinsel engelli, otistik, Down sendromluların çalıştığı sanayide olsun, Bursa’da Eker firmasında olsun, Manisa’da sanayi bünyesinde olsun korumalı istihdam bölümleri, korumalı iş yeri, korumalı birimler mevcut. Kayseri’imizde korumalı istihdamla ilgili henüz bir adım atılmamış ama bunu ben tavsiye ediyorum, biz İŞKUR olarak bu korumalı istihdama 150 bin liraya kadar, onun sonrasında da bir yıl süreyle ücret desteği de sağlıyoruz, kuruluş aşamasında da 150 bin lira kadar bir destek sağlıyoruz. Bunu değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum. Kayseri’imizde kurumsal, büyük firmalarımız var. Dolayısıyla zihinsel engelli olan veya özel gereksinimli bireyler içerisinde otizmlili, Downlu kardeşlerimiz arasında da gerçekten bir işi sebatla, verimli bir şekilde, hatta bizlerden bile daha verimli şekilde yapabilen kardeşlerimiz çıkabiliyor. Bunu Kayseri’de değerlendirmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Bir diğer husus, Kayseri’de engelli iş koçluğu uygulamamız başladı, başlayan illerimizden bir tanesi. Bunu biz 81 ilimize yaygınlaştırmayı düşünüyoruz 2020 sonuna kadar. Dolayısıyla istihdam öncesinde de, işe yerleştirme aşamasında da, istihdam sonrasında da, yerleştikten sonra da engellimizin verimli bir şekilde iş hayatına adapte olması adına çalışmalar yapacağız, yapıyoruz.

Bunun haricinde, yine, özellikle zihinsel engelli vatandaşlarımızın yararlanabileceği iş yerlerinde istihdamı kolaylaştırıcı, destek teknolojileri, çalışmasını kolaylaştırıcı şekilde işe ve iş yerine uyumuna yönelik ve işte, iş yerindeki tezgâhın onun durumuna uygun hâle getirilmesi, orada kullanılan programların engellinin kullanımına uygun hâle getirilmesi, vesaire gibi örneklerle destek teknolojilerine yönelik de İŞKUR’un çok çeşitli teşvikleri var.

Yine, hem dernek başkanımız bahsetti hem il müdürümüz bahsetti. Kendi işini kurmayla ilgili olarak da kendi işini kurmak isteyen engelli vatandaşlarımıza 50 bin liraya kadar hibe desteği sağlayabiliyoruz. Kayseri’de bunun güzel örneklerinin olduğunu da biliyoruz.

Onun dışında, yine, kota kapsamında da zihinsel engellilerimizin de, otistik ve Down sendromlu, özel gereksinimli bireylerimizin de normal iş gücü piyasasında, normal iş yerlerinde verimli bir şekilde çalışabileceklerini biz yaptığımız incelemelerde de gördük. Örneğin, Kocaeli’de Bizimköy adlı engelsiz

üretim işletmesine gittik, orada 120-130 civarında engelli kardeşimizin çok verimli şekilde çalıştığını tespit ettik. Yani Kayseri’de de bu potansiyel var, fazlasıyla var. Açıkçası, bunu değerlendirmeyi ben tavsiye ediyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Çok teşekkür ediyorum.

Biz, yarım saatte geçti... Zaten her toplantının sonunu müftülerimiz bağlar, onun için, Sayın Müftümüz dinledi.

Sayın Müftüm, siz buyurun.

KAYSERİ İL MÜFTÜSÜ PROF. DR. ŞAHİN GÜVEN – Sayın Valim, saygıdeğer Başkanım, milletvekillerim, belediye başkanlarım; hepinize saygılar sunuyorum.

Öncelikle, Diyanet İşleri Başkanlığımızın gerek yılda bir ya da iki kez hutbeleri ve gerekse de mahallinde vaazlarla engelliler ve engelli yakınlarına yönelik çalışmalar yapıyoruz ve farkındalık oluşturmak için her türlü yayın çalışmalarına devam ediyoruz. Özellikle, Diyanet İşleri Başkanlığımız konuyla ilgili olarak bundan birkaç yıl önce cami ve engellilerle ilgili çalışmalar başlattı, camilerimize engelli vatandaşlarımızın daha rahat ulaşabilmeleri için her türlü önlemin alınması hususunda belediyelerimiz bizlere yardımcı oluyorlar.

Engelli vatandaşlarımızın yanında bu sınavı en çok çekenler engelli aileleri. Onun için, onlara manevi desteğin verilmesi açısından Diyanet İşleri Başkanlığımız son yıllarda özellikle umre manevi bir destek olması sebebiyle her engelli grubundan gerek yarışmalar gerekse başka imkânlar vesilesiyle ücretsiz olarak her ilden yılda 1, 2, 3 engelli vatandaşımızı umreye gönderiyor. Ayrıca, kendileri umreye gitmek isteyenlere de indirimli olarak umre faaliyetlerini sürdürüyor.

Bizler, yine Diyanet İşleri Başkanlığımız ölçüsünde her ilde en az bir tane engellilere yönelik Kur’an kursu açılması projesi kapsamında, Kayseri’imizde Silver Kur’an Kursumuz herkesin rahat ulaşabileceği, meydana yakın bir yerde görme ve işitme engellilere yönelik olarak bir Kur’an kursu faaliyetine başladı ve burada hem Braille alfabesiyle hem de özellikle işitme engellilere kendilerine eğitim verebilecek şekilde işaret dilini de öğrenen Kur’an kursu hocalarımız vasıtasıyla eğitim veriyoruz.

Bütün il ve ilçelerimizde engelli koordinatörleri oluşturduk. Şu anda Kayseri’imizde 16 ilçemizde 16 bay, 16 bayan olmak üzere, bir de İl Müftülüğümüzde 17 kadın, 17 erkek; 34 engelli koordinatörü oluşturarak engellilerimize yönelik çalışmalar yapıyoruz. Bu çalışmalarımızın en önemli tarafı aileleri ziyaret ederek onlara özellikle manevi yönden motivasyon vermeye çalışıyoruz.

Bu arada, özellikle, Sayın Bakanımız Diyanetin birtakım çalışmalar yapması gerektiğinden bahsetti. Biz biliyoruz ki engellilik sadece doğumla gelen bir şey değildir. Bu sebeple, doğumdan sonra da insanlar engelli olabilir. Diyanet İşleri Başkanlığımızın bu konuda fetvası açık ve nettir: “Bir çocuk eğer doğumdan önce hamilelik süreci içerisinde ilk dönemlerde bile olmuş olsa eğer annenin sağlığına zarar verebilecek bir durum yoksa çocuk engelli doğacak olsa bile bu engellenemez, doğması gerekir, onun doğma hakkı vardır.” Biz şunu bilmek durumundayız anneler, babalar olarak: Sanki anne karnındaki çocuğa gücümüz yetiyor ve onun hayatını sonlandırarak bir engelliden kurtulmuş olduğumuzu zannediyoruz, oysa hepimiz birer engelli adayıyız. Bu sebeple, kesinlikle bu dinen caiz değildir, hatta haramdır. Diyanet İşleri Başkanlığının, gayet net, açık bu konuda fetvaları bulunmaktadır.

Son olarak şunu hatırlatmak istiyorum: Bizim Diyanet İşleri Başkanlığı ve illerdeki il, ilçe müftülükleri olarak tabii ki, görme ve işitme engellilere ve ortopedik engellilere her türlü eğitimi verme konusunda altyapımız var. Ancak Down sendromlu ve otistik çocuklarımıza, evlatlarımıza bu anlamda bir taraftan mahremiyet eğitimi -ki çok önemli bir şey evlerde özellikle- diğer taraftan, dinî

eğitim verme konusunda doğrusu çok yetersiz olduğumuz kanaatindeyim. Bu konuda bizlerin ek özel eğitime tabi tutulacak hizmet içi eğitimlerine ihtiyaç var, bu hizmet içi eğitimini alan bizim engelli koordinatörlerimiz vasıtasıyla biz bu vatandaşlarımıza ulaşmak durumundayız.

Ancak şunu da bilmek durumundayız: Diyanet İşleri Başkanlığı olarak engelli vatandaşlarımızın ailelerine, anne, babalarına ki onlar çok büyük sıkıntı çekiyorlar, toplumdan uzaklaştırıyorlar, bunlara bire bir kendilerini ziyaret ederek özellikle kendilerini sorumlu ve günahkâr hissetmemeleri hususunda tavsiyelerde bulunuyoruz. Çünkü engelli çocukların anne babaları sanki kendilerinde bir kusur, suç, günah varmış da Allah onları cezalandırıyormuş gibi böyle bir evlat verdiğini zannediyorlar, böyle bir şey yok kesinlikle. Bu, tamamen bir imtihandır ve bu imtihanın sonucu da cennettir. İmtihani kazananlar daha bu dünyadayken cenneti kazanmış oluyorlar.

Teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Sayın Müftüm, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Prof. Dr. Kazım Üzüm, zaten geniş olarak Ankara’da açıklayacaksınız, kısaca buyurun.

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK KARDİYOLOJİSİ BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. KAZIM ÜZÜM – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Sayın Valim, değerli katılımcılar; Sayın Başkanım la görüştük, Ankara’da kendilerine bir saat süreyle düşüncelerimi anlatmak istiyorum.

Burada sadece 2 tane şeyi söyleyeceğim.

Bir: Engelli çocukların, Down sendromlu, serebral palsili, spinal muskuler atrofi insanlar demek geliyor içimden, spinal muskuler atrofi, anensefali, konsoldan kalp hastalıklı çocukların en büyük sorunlarından bir tanesi akciğer enfeksiyonlarıdır, hastanede günlerce, aylarca yatarlar, akciğer enfeksiyonundan kurtulamazlar, fasyektomi açılır hastalara, fasyektomi ve regülatörle gönderilirler. Akciğer enfeksiyonlarının önlenmesinin taahhüt ediyorum. Serebral palsili, Down sendromlu çocuklarda akciğer enfeksiyonlarını sorun olmaktan çıkaracağız.

Şimdi, bunun için yetki ve sorumluluk talep ediyorum. Doktor Simon FA Jr bir kadın doğumcu, diyor ki: “Doktorların ellerinden başka hastalara hastalık bulaşiyor. Doktor Simon FA Jr diğerleri diyor ki: “Sen doktorların kutsal ellerine ‘kirli’ dedin.” İşine son veriyorlar, daha sonra hastane enfeksiyonlarını keşfettiği için kendisine ödül veriliyorlar. Akciğer enfeksiyonlarının önlenmesi konusunda iddialıyım.

Şimdi, 2 tane hasta videosu göstermek istiyorum izninizle.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Sayın Hocam, sizi o zaman haftaya bekliyoruz.

Çok teşekkür ediyoruz Hocam.

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK KARDİYOLOJİSİ BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. KAZIM ÜZÜM – Ben de teşekkür ediyorum.

Bu çocuklarda akciğer enfeksiyonları düzeldiği zaman nörolojik gelişimlerinde de önemli ilerlemeler oluyor. Tez asistanımın Mustafa Küçükaydın Bey’in kızı Sayın Zeynep Küçükaydın... Akciğer enfeksiyonları için tedavi verdiğim çocukların aile hayatlarındaki değişiklikleri, yaşam kalitelerini tez olarak verdim, 50 hastanın 20’sinde çok belirgin nörolojik gelişme olduğunu tespit ettik. Şimdi onu da, nörolojik gelişimlerini bir psikolog arkadaşla yaptırarak hangi konularda ne gibi nörolojik gelişmeler oluyor onlardan inşallah bilimsel olarak bilimsel toplantılarda sunacağız, sunmayı planlıyorum.

(Video gösterimi yapıldı)

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK KARDİYOLOJİSİ BİLİM DALI
BAŞKANI PROF. DR. KAZIM ÜZÜM – Fazla zamanınızı almak istemiyorum, inşallah Ankara’da arzu edenlere WhatsApp’tan gönderebilirim. Teknolojinin bazen böyle azizlikleri oluyor.

Bu çocuk, PEG’le beslenen, böyle kasılan bir çocuktuk, akciğer enfeksiyonu dolayısıyla hastaneye yatmıştı. Hastaneden taburcu olduktan sonra...

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Zorlamayalım.

Çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK KARDİYOLOJİSİ BİLİM DALI
BAŞKANI PROF. DR. KAZIM ÜZÜM – Ben de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN KEMAL ÇELİK – Arkadaşlar, şimdi ben son olarak şöyle kapatmak istiyorum: Kaymakamlarımız burada, benim meslektaşlar; siz mesajı aldınız mı? Mesaj size. Belediye başkanlarımız... Yani bir kere, her ilçede duyarlı olursak çözeriz. Ama tabii, toplam olarak da Büyükşehir Belediye Başkanımız ile Sayın Valimiz... Yani bir il çok önemli.

Bizim bir uzman arkadaşımız, gündüz anlattım da burada da anlatayım... Tabii, burada eğitim olayı çok önemli ya otizmde, biz Aksaray’da da gördük. Amerika’da inceleme yapılmış “Bir uzman doktora sordum ‘Bu otizmin çaresi ne?’ dedim en sonunda.” Millî Eğitim Müdürümüz de dinliyor mu? Demiş ki: “İyi müdür.” Koskoca uzman çok büyük çalışmalar yapmış, “Çalışmaların sonucunda iyi müdürle çözülüyor bu olay.” demiş. Demek ki işin aslı, müdür bu işi çözecek. Müdürlerin başındaki kaymakamlar, müdürlerin başındaki il müdürleri, tabii sayın valilerimiz, belediye başkanlarımız hep beraber müdürlerimize destek vererek ama müdürlerimiz de farkında olacak tabii, ailelerin her ikisiyle de ilişki kuracak, bu çok önemli. Aksaray’a yeni bir müdüre hanım geldi, ailelerin ikisi de memnun ondan. İnşallah, düşündüğümüz gibi çıkar. Gerçekten de demek ki üzerine eğildiğimiz zaman her şeyi yapabiliriz.

Kayseri’de çok büyük bir potansiyel gördük. Ben sayın Kayseri milletvekillerimize, tabii Sayın Bakanımıza çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok mutlu olduk, değdi; hemen hemen üç saate yakın bir program oldu ama değdi, çok güzel oldu. Sayın Belediye Başkanımıza çok teşekkür ediyorum, sayın rektörlerimize çok teşekkür ediyorum, kaymakamlarımıza çok teşekkür ediyorum, il müdürlerimize çok teşekkür ediyorum, STK temsilcilerimize, ailelerimize çok teşekkür ediyorum. Ailelerimizin her zaman emrindeyiz, hizmetindeyiz. Zaten biz bu Komisyon olarak karar aldık ve sık sık görüşeceğiz yani takip edeceğiz, hatta ayda bir toplanacağız.

Şimdi, bizim süremiz ayın 27’sinde Çarşamba günü bitiyor. Tabii, bana hep “Antalya’ya gitmedik.” diyorlar. Benim de inşallah daha sonra Komisyon toplantısı bittikten sonra -artık bütçeden sonra mı olur- Antalya’ya hep beraber gidip ilk toplantıyı Antalya’da yapma gibi de planım var, onu da ilk defa burada açtık.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun. (Alkışlar)

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.05

